

A MI LAPUNK

Nyáreleli levél.

Kedves Fiúk és Lányok,

elérkezett az iskolaév vége, sarokba dobjátok a könyveket, lerázzátok magatokról a tantermek porát, kilörlitek emlékezetetekből a szekundák keserűségeit és piros arccal, vígan verdeső szívvel rohantok ki a szabadba, a kék égbolt alá. Térdeiteket verdesi a a fű és az érő gabona, hajatokat simogatják a falevelek, fütttyötökkel együtt zeng a madarak éneke, nevetésetekkel a folyók partverdeső hulláma.

Ó, de szeretnék köztetek lenni, veletek együtt vigadni! De szeretném megfogni az evezőket veletek együtt, vagy felcsatolni a hátizsákok. Hogy szeretnék az életekre állani s menni veletek a faluba s megmutatni mindazt, ami szép és figyelemreméltó! De csak így, levélben mehetek közzétek s innen, távolról mutathatom meg az utat, amelyet a vakáció alatt meg kell járnotok. Ki a faluba! Ki a szabadba! Álljatok oda a földművelő testvérek mellé s figyeljétek az életét, a munkáját. Hallgassátok a szavait, nyissátok ki a fületeket a panaszai, jajjai, kétségei és vágyai számára! Tegyétek a kezeteiket a szívére s figyeljétek, milyen lázasan és vergődve dobog! Ti még fiatalok, tiszták és őszinték vagytok, titeket még nem rontott meg a kizsákmányoló gazdasági és társadalmi rend ezer mérge. *Ti még megtalálhatjátok a helyes utat, amelyet nemcsak a vakációban, de az egész életben járni kell.* Ti vagytok a dolgozóknak, kizsákmányoltaknak, becsapottaknak, elnyomottaknak a reménye, ti, fiatalok. Felétek nyílnak a reményteljes szemek, felétek nyúlnak a várakozások. Menjetek azok közé, akik szenvednek, fáradnak és dolgoznak, ismerjétek meg a fizikai munkást és tegyétek magatokévá az ő életét, minden szívdobbanását, minden vágyát. Ti vagytok a jövő, az új világ, minden ti vagytok. Vigyázzatok! *Nagy a ti felelősségeitek, nagy a ti feladataitok, rajtatok fordul meg a történelem.* Tőletek függ, hogy testvéreink, akik arcuk verejtékével keresik meg a hatalmasok jólétét, kalácsát és kincseit, meddig vergődnek még a nyomorúság vályogházai-ban, a reménytelenség sivárságában.

Tíz hónapig végeztétek azt a munkát, amelyet az iskola szabott meg nektek. Most két hónapig kell végeznetek azt a munkát, amelyet ti magatok szabtok meg magatoknak s amelyet a nép vár tőletek. Bár ez a munka lehetne tíz hónapos és a másik tarthatna csak kettőig! De ha ez nem lehetséges is, rajtatok áll, hogy minden erőtlök megfeszítésével tíz hónap munkáját végezzétek el kettő alatt! *Alakítsatok munkaközösségeket és hívjátok ki egymást versenyre: ki tud több adatot gyűjteni a nép életének körülményeiről, ki tud több dalt, faragást, népművészeti kincset összehordani, ki tud több időt tölteni falun, ki tud több gyárat meglátogatni, ki tud több előadást tartani csendes nyári esteken a dolgozóknak praktikus tárgyokról . . .* Versenyre, fiúk, lányok! Aki teheti, álljon be valahová dolgozni, fogja meg a kapát, a villanyelet, segítsen kévét rakni, kukoricát művelni, ne féljen attól, hogy feltörik a tenyere. Csak a munkában lehet összeforrni a munkásemberrel. Csak így hasonulhattok hozzá s tehetitek a magatokévá az ő életét. Csak így bizonyosodtok meg arról, hogy az iskolai tanulás nemcsak a

diplomáért folyik, hanem a tudás eszközeit azoknak a szolgálatába kell állítani, akik a mezőkön, erdőkben, gyárakban, bányákban termelő munkát végeznek és sorsuk az elnyomatás, kizsákmányolás, pusztulás. Mindenki, aki nem arra használja fel a tudást, hogy az elnyomottakat felszabadítsa s azokat szolgálja, hozzájárul a rabszolgaság fenntartásához, minden falat, amelyet eszik: rablott falat, minden ruhadarab, amelyet magára ölt: a dolgozókról lehúzott gúnya, az ilyen ember minden kacagása könnyet és jajkiáltást vet el embermilliók lelkében s ennek a vetésnek bosszú és halál az aralása. Kedves Fiúk, Lányok, fontoljátok meg ezeket a szavakat és cselekedjétek úgy, ahogy a ti lizsla szívetek igazságossága követeli.

Meglátjátok, hogy ebben a nyári munkálkodásban mekkora örömetek lesz. Aki még nem próbálta, bánni fogja, hogy nem csinálta mindig. A testetek megerősödik, az arcotok kipirul, optimizmusotok és önbizalmatok megnő, gondolkodásotok megnyílik és sok mindent játszva fogtok megérteni, ami azelőtt nem fért a fejetekbe. És amilyen mértékben megismeritek a dolgozó tömegek életét, olyan mértékben hámlik le rólatok a kispolgári élet sok beteges vonása, amilyen mértékben feladjátok az egyéni hiúságok és mulatságok, szórakozások vágyait, formáit, olyan mértékben teljesedik ki csodálatosképen az igazi egyéniségtek. Szociális emberekké váltok, nem lesztek egyedülálló individumok, akik előtt a kíméletlen ember-ember elleni harc áll, hanem körülvesznek benneteket testvéreitek mindenütt, a világ bármely sarkába vessen is a sors, szeretetükkel, ragaszkodásukkal és igaz együttérzésükkel. Új életre ébredtek és ez lesz a ti legnagyobb kincsetek.

Fiúk, Lányok, kedves Barátaim, ezt az utat jártam meg én is és erre az útra kell lépnetek a vakációban. Programot én nem adok, a programot a körülmények és a lehetőségek szabják meg. Én csak a bátorítást akarom adni nektek, a lelkesedést és egy-egy forró kézzorítást annak az útnak az elején, amely a dolgozókhöz vezet titeket. Mindenkinek van valamelyes szakterülete, amelyen úgy dolgozhat, ahogy a földmunkások, a gyárimunkások érdekei kívánják. S ez a munka egyben tanulás lesz, nem történelmi évszámok, szinuszok és koszinuszok, esztétikai szabályok bevágása, hanem tanulás az életre, a helyes, szociális cselekvésre.

Jó munkát, sok munkát kíván s az eredményben bizton hisz barátotok:

Kodolányi János

Este Az Alföldön

Irta: JUHÁSZ GYULA

*Az alkony kéken hamvazó ködében
Most térnek nyugovóra mind a házak,
A csöndbe bámulnak komoly fehéren
S tetőiket lehúzza az alázat.*

*Az ablakok kis, vaksi fénnel égnek,
Öreg parasztok néznek így az éjbe
És becsukódnak jó korán a fények
S virraszt tovább az udvar jegenyéje.*

*Mint régi csösz, dúdolgat egymagában
S a csillagokba nyújtózik didergőn,
Alatta boldogabb a tyúkok álma
S ha elszundít, hát ő is egy az erdőn.*

*Az országút elindul bandukolva
Az éjszakában, tornyokat keresve,
Fáradt utast és aranypénzt a porba
S egyszer csak eltűnik a végtelenbe.*

MAXIM GORKIJ CSODÁLATOS ÉLETE

Irla: SZALATNAI REZSŐ

Évekkel ezelőtt a Tátrában olvastam Maxim Gorkij önéletrajzát. Csak, aki szereti az önéletrajzokat, tudja, milyen pompás írói alkotás ez. Elmerülni egy élet őszinte hullámzásában, mint ahogy egy kavics merül el a zuhatag alá és érezni ezt az életet, a színét, a hangját és feltisztító súlyát, amit a kis könek kéne éreznie a víz végtelen dübörgő árja alatt, ha lélekkel bírna. Gorkij életrajza nem bágyaszt, mint Dosztojevszkijé, tisztán, egyszerűen beszélő, olyannyira, hogy talán csak az öngyilkos Vladimir Majakovszky, az új orosz költő, mondta el ekkora nagy egyszerűséggel élete történetét.

Gorkij nem tartozik azok közé, akikre rámondhatjuk, hogy nagy ember. Nem voltak hőstettei, mint Napoleonnak, nem fedezte fel az északi sarkot, mint Nansen és nem ő találta fel a Krupp ágyukat. Gorkij Maxim, a világ egyik legünnepeltebb írója, akinek művei minden kultúrnyelven megjelentek s aki különösképpen szereti a magyar népet: egész életében csavargó volt.

Ezernyolcszázhatvankilencben született Nizsnij Nowgorodban, öt hónapig járt iskolába, aztán egy szakács tanította őt tovább, mert árva volt. A volgai hajóról, ahol inasnak használták, tizenhat éves korában megszökött. Perecesinas, péklegény, favágó, bakter, hajóvontató, halász, zsákbordó, kikötőmunkás lett egymásután. Meztlábás csavar-

gók közt él, éjjeli menedekhelyen alszik s egy egyetemi hallgató barátja fölszólítására írni kezd.

Született író. Nem ír kigondolt történeteket. Mindig csak azt írja meg, amit látott és átélt. Regényeiben és elbeszéléseiben megelevenednek élete állomásai. Igazi orosz muzsik ő, lelkével nézi az embereket és a dolgokat, tehát ennél fogva döntően lírikus ősparaszt, aki a falu lelkéből beszél és nyugtalan szívével sóvárog a nyugati kultúra után. Hősei szenvedő emberek, nem lázadó proletárok, körülötte állnak bajaikkal és szomorúságaikkal, s nézzetek Gorkijt: ő egy a tömegeből, közéjük való, belőlük beszélő.

A századvég orosz írói közül Gorkij vetítette az akkori orosz embert, akit ki akarnak kergetni az emberi közösségből. Gorkijban egy nyugtalan nomád élt, aki alakjaiba nem tudott többet süríteni a forradalmi passzivitásnál. Nincs olyan regény figurája, akivel egy építő forradalom számolhatna, aki egyéni nyomorából a társadalmi nyomor eltüntetésére tudna dolgozni a dolgozó forradalmárok közösségében.

Abba az írógenerációba sorozhatjuk Gorkijt, mely a nagy orosz klasszikusokat adta, az emberiség lelkiismeretének örök gyóntatóit és vallóit. Befejezett és teljes alkotás az ő alkotása, melynek ép a háború után adta meg lezáró követ legjobb és legszociálisabb regényében: az Artomanóvokban.

Ez a regény az orosz jobbagység felszabadításának esztendejében kezdődik és tart három nemzedék életén át a világháborús szocialista forradalom elejéig. Irodalmi és történelmi határkő ez a regény, utána már csak új irodalom és új történelem jöhet.

Ennek az új történelemnek tiszta nagysága Gorkij. Csavargóival nem tudott beáramlani az új orosz élet építő ritmusába, de egész erejével hirdetni kezdte az új orosz szellemi élet elhivatottságát és teremtő egyenességét. Nem a forradalmárok közül való, hanem azok közül, akik hevültek és nyugtalanítottak, rámutattak és énekelték az

emberi esettséget, amely erősebb harcra készítette a forradalmat.

Ember volt, aki elsírta Európa felé az esedékes utolsó orosz sirásokat. Milyen boldog lehet, amikor új hazájába visszatérve az új gyermekek veszik körül, az új élet ígéretei. Ebben az új életben pedig már nem lesznek Artomanóvok és éjjeli menedékhelyek. Mert Gorkij nemzedéke megváltoztatta ennek az új nemzedéknek a jövőjét. S ebben van az ő emberségének nagysága, írói értékének lényege, az orosz gyermekek rajongásának és szeretetének mértéke és üteme.

Prohászka Ottokár püspök a modern szegénységről.

— Szózat. —

Nagyon sokan ellenségeként állítják szembe a dolgozó tömegek érdekeit védő szocialista társadalomszemléletet a vallással. Teszik ezt a vallás oldalán állók is, és szocialisták is. Igen érdekes és olvasásra méltó a forradalmár lelki néhai Prohászka Ottokár, katolikus püspök, egyik szózata, melyet már 1895-ben intézett a magyar papsághoz. Ez a szózat visszautasít minden olyan szándékot, amely a vallást a tömegek érdekei ellen akarja felhasználni, ünnepi szónoklatokkal altatván el a pusztaság és munkásság kenyérharcát és egyenesen a proletárérdekek mellett törő lendületét.

„Az a meggyőződés tör utat magának mindjobban, hogy korunk a bomlás kora, hogy az erkölcsi eszmék, a jogi fogalmak, amelyek eddig uralkodtak, szétmorzsolódnak, hogy a társadalmi szervezet, mint idejét mult hajtás, elhal, s hogy a bűnnek és hazugságnak bosszuló vihara söpör majd végig az államokon. Gondolom, hogy ez az ár nagyon piszkos lesz, mert javarészen szennyet hord el! Az emberek fogcsikorgatva nyögnek a szegénység jármában s ime, most jön a végzetes találkozás: az elkínzott embereknek beszélnek szentbeszédekben a betlehemi kised szegénységéről, a szegénység méltóságáról. Nemde, rendkívül fontos és érdekes, hogy mit mond a modern szegénység milderre? Párhuzamot von-e, vagy gyűlölettel felel-e a megadás és türelem inszINUACIÓIRA? A felelet nem késik! Amennyiben a szegénység a modern kor értelmi színvonalán áll, gyűlölete és utálatával súlyával ráborul az evangélium tanára, a szegénységre, hogy azt összezúzza. A szegénység, mint főnségesnek hírdelt tan, előtte hóbort, egy nemzetgazdasági abszurdum, s a keresztény erkölcstannak visszadobják e szörnyszülöttet ölébe. Ekkép a szegénységről vallott keresztény nézet erkölcstanunk, úgy látszik, szintén gyöngye, beteges pontjának bizonyul, melyet, akik vallják, sem hiszik erősen; a prédikátorok bölcsen kerülgetik, kivált, ha 100.000 forintos püspökök vagy gazdag apátok és kanonokok kényszerülnek e kényes témába

belevágni. A régi presbiterek szatócsok, csizmadíák voltak; könnyű az ilyen apostoloknak elhittetni, hogy az evangélium „a munkások jó híre.“ *De ahol az apostolok urak, ahol bort isznak és vizet prédikálnak, ahol nincs kérges kezük, hanem sok glicerinszappant fogyasztanak és glasszé-kesztyűben járnak, ahol első osztályban utaznak és szőnyeges, függönyös, csipkés szobáikba a szegényt be sem eresztik; ott bizony az evangélium is le van takarva, le van függönyözve nagyon s ne csodálkozzunk, hogy az emberek nem értik, hogy mi különbség van az egyháznak s a részvénytársaságnak elvei közt. Meg kell vizsgálnunk, hogy a modern szegénység az evangéliumi szegénység-e? Konstatálom, hogy a liberalizmus, amely a világot a mult század forradalmában akarta reformálni, a szociális szabadság problémáját meg nem oldotta, hanem a régi monopóliumok megdöntésével egy borzalmas, rettenetes és minden eddigi monopóliumot zsarnokságban fölülmúló monopóliumot ültetett a társadalom nyakára: a tőkét. Nyomában felburjánzik s a világot beárnyékozó rémmé válik a szegénység. A modern szegénység a tőke zsarnokságának szülöttje! Az emberek szegények, mert kifosztották őket, kevesen elrabolják milliók keresményét. A szegénység tehát manapság elsősorban igazságtalanságból, elnyomatásból, kiszipolyozásból való. A szegénység a világot belöltő, éles, rikácsoló protestáció a milliókon elkövetett jogsérelem miatt, amely be nem gyógyul azáltal, hogy a jogviszonyokat paragrafusba szedik: ha ilyen paragrafusok valahol léteznek, azok nem tesznek egyebet, minthogy törvényesítik a rablást és lopást. No hát, tisztelendő testvéreim, most menjenek föl a szószékre és hirdessék, hogy ez a szegénység az Isten akarata! Mondják meg a munkás nyomorékoknak: „Isten akarata, hogy dolgozzál s munkád bérét meg ne kapd.“ S én azt fogom maguknak belekiáltani beszédjükbe: „Ti sem az evangéliumot, sem a történelmet nem értitek! Ne hamisítsátok meg Isten ígését! Az Isten tilja a lopást és rablást!“*

Bajúszherceg

Kisdiákoknak elmeséli: MÓRA ISTVÁN

Tanyán laktunk, szegénysorban éltünk, sokan is voltunk — hála Istennek. Öten háltunk egy szobában, hadodik volt a Bajúszherceg, Klárrika kerekfejű fekete macskája.

Klárrika, Sárrika hálós-ágyban aluszkáltak kettesben s lábuknál a Bajúszherceg keresztben. Bandika még csak esztendő volt, kis kocsiban csicsikált. Az asztalra pedig minden istenadta este oda volt készülve egy pohár tejecske Bandikának, hogy ha fölérzene, egy-két korty tejecske megint elaltassa.

Sokszor reggelig se ébredt föl, szépen be is bőrdőzött a pohár tejecske szép sárga tejszínnel.

Történt azonban, hogy mikor Bandika fölérzett: egy mákszem tej nem sok, annyi sem volt a pohárban. Szinte száraz volt még a legfeneke is. Bandika visított, nekem köllött kimenem egy kis tejért a kamrába.

Reggel következett a vállalás:

— Klárrikám, te itt tad ki a Bandika tejecskéjét?

Klárrika ásitott:

— Háh! Föl se ébredtem egész éjtszaka, mégcsak meg se fordultam. A kezem is úgy volt reggel, ahogy imádság után összetettem.

— Hát tán te voltál, Sárrika?

Sárrika rándított a vállán:

— Nappal se szeretem a tejet, nemhogy éjtszaka. Most is szalonnát szeretnék kávézni.

— Egér egye meg a macskákat, — mondom én — csak az lehetett a tejtolvaj, minden ivadékja az volta teljes életiben. Ki is hajítom

én estére a Bajúszhercegeket pokolba. Tele van a háztáj egérrel, őfensége meg idebent fonja a szőszl. Kivágom!

Sárrika könyörgött:

— Ne, apuka, ne! El se tudnék aludni, még a paplanom végít meg nem melegíti.

Klárrika megsimogatta az alvó kandúr fejét:

— Ugy-e, hogy nem te voltál, drágám, szépséges kis Bajúszhercegem?

A Bajúszherceg fölpillantott félszemmel, aztán behúnyta azt is és aludt tovább jó lelkiismerettel.

Anyuka évelődött:

— Ejnye no, tán én ittam ki azt a tejet?

Én haragudtam:

— Vagy tán én? A mindenit a hercegeknek, megmondtam, hogy kivágom. Nála nélkül is elegen vagyunk ebben a kis szobában. Betegséget is szerzhettek tőle, kivágom, oszt ki. Menjen egérfogni, ha herceg is. Menjen a királyékhoz, de itt ne tolvajkodjon!

Sárrika elpityeredett:

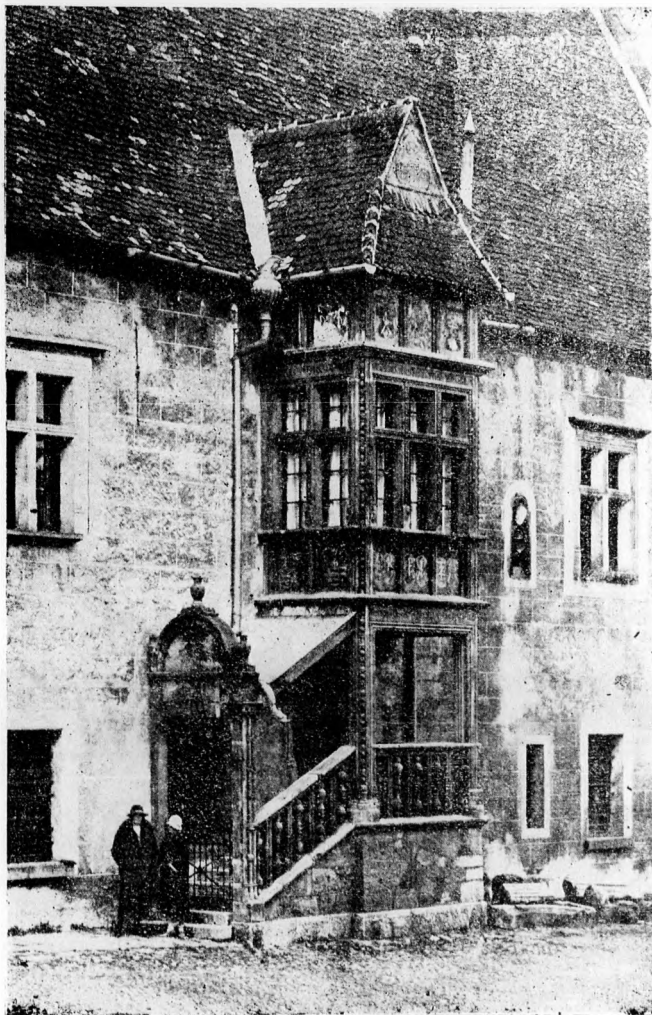
— Ne, apukám, ne . . .

Klárrika okoskodott:

— De édes apácskám, nézze csak, a Bajúszherceg feje félig se mën bele a pohárba. Még sincs benne egy csepp se.

Ha meg feldöntölte volna, meglátszana az abroszon. Se a poharat visszaállítani nem tudta volna.

Ez engem is gondolkodásba ejtett. Alkalmasint úgy lesz, — abban egyeztünk meg anyukával, — hogy Klárrika vagy Sárrika itta ki a tejecskét félálomban és hát akkor nem is emlé-

BÁRTFA számos épülete a hajlami műépítészlet és kézműipar magas fokáról tanúskodik. Legérdekesebb a piaca. Ennek közepén áll a XIII-ik századból való gótikus Szt. Egyed plébánia templom, számos értékes műkincsével; a XVI-ik századból való s eredeti állapotában fenn tartott, túlnyomóan fából épült városháza, nevezetes levéltárával. Híres gyermekjátékszer ipara. Képünk a bártfai múzeum följáróját ábrázolja

kézhez rá.

Egy kis szépenkérés, pityergés után megkegyelmeztem a hercegnek, de a tejespohárra rátettem egy levelezőlapot. Kőlve hittem a Bajúszhercegnek.

Valami nagyobb könyvet kaptam akkoriban, a Csillagos Égről szóló anyányi könyvet. Leernyőzött lámpa mellett olvastam az ágyban. Éjjél közben egyszer neszt hallok. Papírzörgést. Könyvem táblája mögül odasandítok mozdulatlanul az asztal felé.

— Lty-ftlty-ftlty . . . Lty-lty-lty . . . — kanalazta a herceg úr a Bandika tejét piros nyelvvel, de nem siccettem el, megvárom, még a nyelve el nem éri a tejet: mi lesz aztán?

Hát az lett, hogy akkor szépen összegömbölyítette az egyik fekete kis öklét, belemártotta a tejbe s akurátosan lenyalogatta. Aztán a másik öklével törölgette ki szárazra a pohár fenekét.

A levelezőlapot persze nem tette vissza az üres pohárra, hanem a lányok ágyába nesztelen visszalopódzott, összegömbörcödött a lábuknál, dudált-dorombolt nagy elégedetten, aztán aludt szép csendesen, mint afféle becsületes teremtés.

Másnap reggel megint volt egy kis patália, felesülés, egymásra gyanakodás, csak én nem szóltam bele. Hanem fogadkoztam, hogy egész éjtszaka nem alszom, de azt fogadom, hogy a Bandika tejét többet senki meg nem issza.

Aznap este csak azt vártam be, még a gyerekek elalszanak, akkor fölkeltem, a Bajúszherceget szépen karomba vettem, a konyhaablakon át kitessékeltem az udvarra, pedig esett az eső nagyon és fújt a szél kegyetlen. Nagyon is ki találtam tessékelní, mert macska törvény ellenére, hercegi szokás tilalmára is — sáros lett a háta, akkorát hemperedett.

Bandika reggelig aludt egyszuszra, más is, én is, volt azután nagy csodálkozás, hogy teli a Bandika tejespohara, be is bőrdőzött, a szép tejszín olyan fölötte, mint valami gyenge sárga aranyfödő.

— Jé!

— Jé ám! mondom, s előadom a Bajúszherceg furfangos esetét.

Akkor keresi Kláríka is, Sáríka, elámulva kérdik egyszerre:

— Jaj, hova lett a kis huncut?

Felelem félvállról:

— Kikéredzkedett, én meg kikisérttem.

— De úgy-e, visszajön estélig?

— Tőlem visszajöhet, de ide többet be nem teszi a lábát éjtszakára a Bajúszhercegetek.

Nagy rivogás kezdődött, minek avval vettem véget:

— Jól van no. Végre is én nem bánom. Hanem téged, Kláríka a kamrába, téged, Sáríka a fészerbe csuklak ki éjtszakára — egeret fogni.

Mégis csak abba egyesültek bele, hogy inkább a szegény Bajúszherceg háljon a kamrában, fészében. Úgy is lett. S nem telt bele hat hét, elfogyott az egerünk. Bajúszherceg höröcsögöt hordott be a mezőről, ha besétált ebédre, avval hízelkedett. Odatette hódolattal a Kláríka lábához, Sáríka bábús kocsijába, körüldudált mindenkit, csak ha az én lábamhoz ért a farkahegye, én rám nézett haragosan és nagyokat prüszszentett. Simogathatta akárki, csak én nem, hasztalan békítettem:

— Ne haragudj, hékás, Bajúszherceg, Bajúszkirály!

És a körmeit kapóra eresztve baltázott felém a néhai tejfölgyelző herceg úr őfensége.

Nevette az egész ház. Még a főzőkanalak is.

Éclaireurs.

— Francia levél. —

„C'est la folie pure“ — erősítették a hölgyek, mikor egy rosszul sikerült nagypénteki templomi hangversenyről hazafelé azzal szóra-koztattam őket, hogy holnap ilyenkor sátor alatt hajtom álomra fejemet. Hát az igazat megvallva, a didergős, ázott párizsi utca bennem is egészen hasonló gondolatokat kellett, de ott noszogott mindennek mélyén az a bizonyos csakazértis, még ha szerecsen csecsemők égből való tömeges aláhullásának sokszor emlegetett soha sem látott tüneménye is következnék be.

Az elpuskázott este utóíze másnap is kísértelt s boldogan biztatgattam magam: meg fogsz szökni, meg fogsz szökni, — ill hagyod a várost, az elégedetlen felnőtteket s gyerekek közt, erdőben fittyet hánysz mindennek, ami a házak közt fojtotat.

A földalattiból széles folyamban hömpölygött a nép az állomás felé. Kutató szemem hamar barátságos válaszképen ott találta a gyülekezőket. Nem voltunk sokan. Kézfogások. Aztán lerakom batyumat a földre s várjuk a többit.

Egy istentelen hosszú vonatot kell végig-sétálni. A végén már azt vélem, kár is felszállni, hiszen mingyárt Fontainebleau-ban kell lennünk. Azért persze fölszállunk, sőt idővel le is szállunk Bois le Roi-nál. Mert hát a fontainebleau-i erdő nem csak olyan cseppnyi berek! A közepében egy szép erdei löversenyter van s mi odaigyekeztünk.

Az erdőőr háza megett találtuk a tábort. Már mint a „mi“ táborunkat, a Plaisance „Coligny“ csapatát. Mert hát volt ott még tábor szélszórva egy egész csomó, képviselvén a

francia cserkészek mind a három szövetségét. (Ker. Ifj. Egyesület szövetségét, a katolikus s végül a laikus szövetséget.) A csapat mintegy 10 tagja már egy hete ott sátorozott s velünk 16-ra emelkedett a létszám, — nem szólván az

Tóth Sándor rajza: Francia cserkész.

„öregek“-ről (16 éven felüliek), akik egész külön helyezkedtek el.

Míg a vacsora készült, mi az éjjeli szállás elkészítésével foglalkoztunk, mert hát hidegek ám az éjtszakák, biztaltak a régiek. Különböző sátrak, gondolomszerűen elszórva a fák közt, ez a tábor. Két kő alatt tűz, egyfelől szélfogó ponyva, ez a konyha. Nem nagyon hasonlít az otthoni zsinóron rántott berendezésekhez. Egy kis földtúrás szemétdörröt jelez, egyéb higiénikus berendezéseket aztán hiába is keresnénk. A külső megjelenés a belső szellem tükröződése. A cserkész fogalmat hamar át kell értékelni valami kevésbé feszes, harsány sorakozóktól, parancsoktól, kimért napi programoktól mentes indiánus fesztelen formulára.

A szakács a konyha körül mozog, a többi éppen azt csinálja, amit akar. Egy páran felkeredünk a versenypályán át a kilométernyire fekvő sziklás dombok felé mászkálni. A hely lényeg csábító. Oriási, gömbölyűre mosott sziklatömbök hevernek szanaszét, körülfontva a havasi fenyő bokraitól s hellyel-közzel egy-egy tavaszi zölden kacagó nyírfával ékeskedve. Szaladunk, akárcsak a nyulak és a gyíkok, ennek a mesés birodalomnak lörvényes lakói. Kikeressük a legnagyobb sziklákat s keményen erőlködve felszuszogunk a tetejébe.

A dolog nem gyerekjáték, mert alig akad lámasz és kapaszkodó, minden olyan sima. Las-

sankint az egész csapat utánunk szivárog s csak vacsorára térünk vissza. A vacsora a francia konyhának 4–5 remekét prezentálja: leves, sajtos lészta, paradicsomos bab, csokoládé krém s mindezt olyan miniatúr adagokban, hogy nálunk biztos meleg dolga lett volna a szakácsnak. Itt nem sok szó esik rovására, egy nagyobb adag „confitur“, értsd baracklekvár, kikerekíti a menüt.

Estére a környékbeli csapatok „teljes“ részvételével nagy „manöver“ készül. Így nevezik azt, amit mifelénk hadijáték vagy harcszerűnek kereszteltek. A feltevés roppant egyszerű. Két lámpás a versenyter két végén, azt kell megvédeni, illetve elfoglalni. A lefolyása még egyszerűbb. Az egyetlen taktika, amivel erre felé találkoztam: egy csapatban huszárosan nekivágni egyenesen a célnak. Ahol széjjelebb szakad a lánc, lásd a mi védelmeinket, ott aztán már csak a kis egyéni életek számítanak s van mit futni a lámpatartónak. Puff! Egy nem várt dróton az egész támadó oszlop hasra esik. De már ez sem akadályozhatja meg őket, hogy elfogják a lámpást.

A győztesek harci táncot lejtének, mi haza vonulunk, barátságos jó éjtszakát kívánások után. Engem Averous barátom lát vendégül kis sátrában. Minden elképzelhető ruhát magunkra szedünk, aztán megpróbáljuk behúyni a szemünket. Némi szunyókálás után a madarak reggeli éneke üdvözi a reggelt. Ki kéne bújni, de a külső világ elég hidegnek ígérkezik. Itt van ni! Befagyott a tehenünk. A „tehen“ (la vache) egy hordó számba menő nagy vászonvödör csapokkal a hasán. Nagy jégdarabok úszkálnak benne s úgy kell öngyújtóval kiengeszteni egy csapját. Mo-

Tóth Sándor rajza: Francia öreg cserkész.

sakodás, tornászgatás, öltözködés, — akarom mondani: levelezés fesztelenül követik egymást. Kész a kávé, hát reggelizünk. A zászlófelvonás-

hoz mégis feddhetetlen díszben feszítenek az őrök. A sátorinspekció se marad el.

Ragyogó nap csókolgatja a rügyező fák gallyai fözt bújkálva a táborát. Ki akar Fontainebleauba menni? — Én is, én is! — A vállalkozók neki vágnak az erdőnek s kis csoportokra szakadozva haladunk a pompás fák alatt. Persze, a kastély a cél. Eppen nyitásra érkezünk, csak úgy szorong a sok látogató az ünnepélyes termeken keresztül. Nagyon szeretek kinézni egy szép kastély ablakaiból a napsütötte parkra. Valami olyan csodálatos harmóniát érzek a művészkedő ember s a természet alkotásai között, ami fölemel s elringat. A csapat már táborba tér, de én nem bírok elszakadni. Bolyongok a park útvesztőin, elnézem ragyogó vizeit s átengedem magam egy nagy, nyugodt, szótlán és gondolatlan boldogságnak, amit csak kiváltságos percekben érzek. Valami melódiát keresek ilyenkor, ami összezendül érzéseimmel, mert csak valami egész távoli, igen finom zene tudná kifejezni belsőmet.

Ilyen körülmények közt igazán csoda lett volna, ha el nem tévedek hazafelé. A kanyargó utak, megszámlálhatatlan jelzőtáblák, óra, iránytű nélkül, tárgyilagosabb hangulatban is próbára tették volna. Jó hosszú séta lett, mire táborra értem. No se baj! Az ebédemet félretették s az ebéd jó volt.

A délután középpontjában istentisztelet s úrvacsora állott. Cserkész-pap beszélt, a fiúkhoz beszélt az ő nyelvükön. A szent vacsora egyszerű volt s olyan természetes, amint az talán az első szegény gyülekezeteknél lehetett.

A csapat kis művészeivel aztán a saját bírodalmunk felé vettük utunkat, rajzoltunk, festettünk, megvitattva a felmerülő problémákat.

Estére táborláz köré gyülekezett a csapat. Ezt már ismerem s nem nagyon szeretem. Nem a tüzet, amivel kis gyerek korom óta titkos barátságot tartottam (anyám azt is mondja, hogy megeltem a hamut, ha hozzá férheltem), hanem a táborlázat, úgy, ahogy itt csinálják. Nem tudnak úgy összebúslakodni, szép, régi danákban, amint azt úgy sóvárogja a sorsverte magyar lélek. Egy-két közös ének s a többi jól-rosszul sikerült produkció. Én nótát adtam. Magyar nótát. Keveset. Becsüljék meg.

Ezernyi kis csillag felé szórta a tűz sziporkait. Magamban búslakodtam tehát, amint azt,

nem tudni, mióta, miért tesszük?

— Az éjszaka enyhébb lesz, — mondta Noc, azaz Pepe — a parancsNOK. Igaza volt. Reggel borongós volt. Én tornásztattam a társaságot. Már leszoktam a nagyhangú vezénylésről s megelégedtem a jóakarattal. A sátor-vizit mókának ígérkezik. Azt mondta a „chef“: tessék egy kis fantáziával úgy berendezkedni, mintha a sátor hajó lenne. Ötletekben nem volt hiány.

Legcélszerűbbnek látszott a reggeli kavarodást pokrócokkal elföldelni s bizonykodni, hogy a tengerelatljáró éppen víz alatt van. De a „hódok“ még jobban csinálták. Mikor odaértünk, egy művészesen romba döntött sátor tövében festői életképben feküdt a társaság, míg az őrvezető elhaló „SOS“-eket fuvolázott. A környező „tenger“ a legváltozatosabb tárgyaktól volt zavaros. A parancsnoki „hajó“ mindamellest nem tudott lelkesedni a hajótöröttekért.

Kisütött a nap s minket újra a sziklás hegységben talál, megközelítős-dít manőverezvén.

1930 A. Tóth

Tóth Sándor rajza: A pihenő francia cserkész

A második próbánál én állottam a célban — félelmetes lelkiáltó erre felé. Nemsokára hemzsegek a sziklák napfürdőző „hulláktól. A kis Escain mégis kifogott rajtam, igaz, hogy ő volt az egyedüli.

Délután lassan szedelőzködni kezdtünk. A sátrak szerkocsira kerültek s a jótékony avar úgy eltüntette a tábor helyét, hogy szinte szomorú volt. Az állomásig most hosszabb volt az út. Pityergett is valami eső féle s a fekete aszfalton egymás sarkát taposták az autók. Ezuttal sorban meneteltünk, mintegy kivételképen.

A vonaton se volt sok hely, de mi még jól jártunk; volt, aki a hátizsákját se tudta levenni. Az állomáson még egy-egy kézfogásban kapaszkodtunk egymásba, hogy aztán úgy széjjel fussunk, ebben a nagy a városban, mintha semmi közünk se lett volna egymáshoz.

(Páris, 1930)

Tóth Sándor

TESTVÉR

Testvér, ne bántsd a testvért kész akarva,
Ne gúnyold, ha mosolyra nyílik ajka.
Hisz láthatod, hogy mily torz a mosoly.
Testvér gondold meg, hogy néked is fájna,
A szenvedések bús kálváriája,
Hol a bánat, könnyel összefoly.

Testvér, öleld meg inkább szeretettel.
És tekints rája jóságos szemekkel,
Hisz véled együtt szenved sorba, mind.
Kölcson kenyér. Ma néked, holnap néki,
Ahogy te érzed, hidd el ő is érzi,
Ha gúnyosan egy testvér rátekint.

KLIMITS LAJOS.

Rejtélyes pozsonyi történetek

(Folytatás és vége)

Összegyűjtötte: Benyovszky Károly

A Rejtélyes pozsonyi történetek írója.

A sok német eredetű mondán kívül természetesen olyan mondát is találhatunk Pozsony városában, amely csakis Pozsonyra vonatkozik. Ilyen monda a *harangöntő bosszújáról* szóló monda is. Régen történt, talán már nem is igaz, de családi hagyomány őrizte meg számunkra. Ugy tudják, hogy élt egyszer Pozsonyban, sok száz esztendővel ezelőtt egy harangöntő, kinek csinos menyecskéje volt. Szép, barna pozsonyi leány, kék szemű, fürgé, mint az őz. A harangöntő nagyon szerette, de féltette is.

Nem minden ok nélkül. A gonosz polgármester elcsábította a fiatal asszonyt. Amikor azután a polgármester új harangot rendelt a város számára, és a harangöntés iránt nagy érdeklődést tanusított, barátságosan így szólt hozzá a harangöntő: „Jöjjön el egyszer öntődémbe, polgármester úr. Nagy harangot úgyis ritkán öntünk, tehát csak nagyritkán nyílik alkalom ilyen érdekes munkát végignézni. Szívesen látom, ha munkám közben tisztel meg egyszer.”

És mikor a harang formája már készen állt és már csak a forró érc befogadására várakozott, a drága anyag is már sietőrege bugyborékol az izzó kohóban, eljött a polgármester a harangöntő műhelyébe. A sértett hiúság és az elkeseredés még jobban a harangöntő forró izzárt arcába korbácsolta a vért, amikor a pol-

gármestert az ajtóban megpillantotta. „Tehát eljött... Mégis eljött!” Gondolta magában és amikor a polgármester a kis műhelyben nagy érdeklődéssel járt, kelt, a harangformát megtekintette, majd a kohó előtt megállt, amelyben a vörös-sárgás izzó érc bugyborékol, hirtelen elhatározással, szinte öntudatlan állapotban, borzalmas hangon felordított és olyan hatalmas ülést mért a polgármester mellére, hogy az megtántorodva az izzó érccel telt kohóba bukott.

Csak egyetlen egy láng csapott fel, amikor a hatalmas test a tüzes ércben elmerült és nyomtalanul eltűnt.

Azt mondják, hogy a városház tornyának nagyharangján még ma is látható a polgármester gyűrűjének gyémántköve, amely a kohóban sem olvadt el. Ez adja a nagyharangnak azt a meghatóan gyönyörű mélabús hangját.

A *szerelmesek kútjáról* szóló monda is jellegzetes Pozsonyban.

A Főteret, amely nyugati oldalát kivéve középkori képét és jellegét mindmáig majdnem változatlanul megtartotta, remek kút díszíti. A rajta még ma is látható felirat szerint 1572-ben építették. E kút Luttringer András németővári kőfaragómester műve. A tetején álló, eredetileg színesen betestett páncélos és sisakos szoboralak középkori Roland alak, ez a városi törvényhatóság önálló és független fennhatóságát jelképezi.

Erről a kútról azt a mondát őrizték meg, hogy a rajta elhelyezett Roland-szobor szilveszterkor, amikor a városháza tornyán elhangzik a tizenkettő, egyszer megfordul maga körül. Az volt a hit, hogy a szerelmeseknek, akik ezt észreveszik, nagy szerencsájük lesz szerelmükben. Ezért a rég elmúlt időkben fiatal leányok, de szerelmes ifjak is Szilveszter napján éjfélkor a Főterre siettek, hogy a szobor megfordulását meglessék.

Az *Istenkáromló házimesterné* mondája is egyedül álló pozsonyi monda. A csendes Káptalan utcában, ott, ahol a pozsonyi kanonokok csinos, virágos ablakú házikói sorakoznak egymásmellé, majdnem szemben a Prépost utcával, áll egy emeletes nagyobb épület, amely valamikor a Schmidt család tulajdona volt. Ehhez a házhoz fűződik egy monda, amely a múlt század közepe táján keletkezett, és bizony sehogyan sem illik bele ebbe a tiszteletet parancsoló környezetbe.

Neun Teufelnek hívták annak a háznak házimesternőjét, aki hirtelen meg akart gazdagodni, s ezért borzalmas, istenkáromló tette szánta el magát: az ördögnek ígerte oda lelkét, ha az jóléthez segíti. Csakhogy a poklok korlátlan ura nem kapható ám olyan könnyen ilyen dolgokra, még akkor sem, ha egy vén asszony a lelkét

igéri oda neki s ezért azt tanácsolta a házmesternőnek, vásároljon egy cserépfazekat, olyant, amelyent a piacon szoktak árulni, s menjen fel azzal a Kálváriahegyre s vágja oda nagy erővel a kereszthez. Ha a fazekat úgy oda tudja vágni, hogy cserepei a kereszt fáján megakadnak, akkor megkapja a kért kincset, de ha az nem sikerül neki, akkor az ördög fogja őt elvinni.

A házmesterné, aki mindenáron gazdag akart lenni, megfogadta a gonosz szellem istenkáromló tanácsát, de ó, jaj . . . a fazék eltörött ugyan, de cserepei csörömpölve hullottak le a Kálvária köves talajára. Amikor a vén házmesterné meglátta, persze hogy nagyon megijedt, hiszen most már tudta, hogy minden elveszett, az ördög, aki besapta, biztosan érte fog jönni. A félelemtől reszketve rohant haza a Káptalan utcába, de alig ért a lakásba, ágynak dőlt a nagy izgalomtól. A legkisebb zajra felfigyelt, a legcsekélyebb nesztől megijedt, mert attól félt, hogy az ördög az, és érte jön.

Amikor másnap hajnalban szobájába jöttek, összezúzott fejjel, holtan találták meg őt, szegényes szobácskája kopott padlóján . . .

. . . és az emberek azt mesélték a városban, hogy a káptalanutcai vén házmesterné bűnös lelkét az ördög vitte el.

Közvetlenül Pozsony falai alatt kezdődött a csallóközi magyar világ. Innen való a következő magyar monda. Egyszer Tükör Pál, aki molnár volí Somorján, éjjel felé elment hazulról, hogy Csölösztőnél levő malmát megnézzé és egy kis örölni valója lévén, azt meg is öröljé. Nagy pipás ember létele othon felejtette a tűzszerszámát és nem tudott rágyújtani. Amint így tűnődik, hogy miképen is tudna szert tenni egy kis tűzre, meglátja, hogy a Duna partján ég a tűz. Azt gondolván, hogy halászok, arrafelé tartott. Láfta, hogy két ember guggol a tűznél, nagy jó estét kíván és megkérdezi tőlük, hogy szabad-e rágyujtania. De azok sem a köszöntését nem fogadták, sem feleletet nem adtak szavaira, bármit is akart tőlük kérdezni. Az emberek tekintetéből nem jót sejtett Tükör uram, pipájába egy darab égő paraszt tett, s azután jó éjtszákát mondva gyorsan ellépett. Reggel, mikor a pipáját kiverte, hát látja ám, hogy egy darab csillogó arany esik ki belőle, nagy ámulatára.

A magyar eredetű és magyar tárgyú kevés pozsonyi monda közül kétségtelenül a következő a legjellegzetesebb. Szent László herceg hú csapataival Pozsony falai alá ért s nehogy a Pozsonyba visszavonult Salamon király, akít már nyílt csatában is legyőzött, az országot nyugtalanítsa, ostromolni kezdte a várat. De bármennyire is vitéz volt László és hadserege, az ostrom mégis sokáig húzódott, mert a várbeli ellenség sem maradt téllen és gyakrabban ki-kilört az ostromlókra. Egy régi krónika szerint „Salamon király vitézei a várból kijárának és László vitézeivel bajt vívnek vala. S olykor Salamon is, László is, címereiket változtatva kimennek, és mint közvitézek vívnek vala.“

Valóban a Pozsony falai alatt lejátszódott események nem nélkülözték a középkori lovagság romantikáját. Erdekiesen beszéli el egy 14-ik századbéli krónika *Szent László pozsonyi mondáját*, amelyet régi iratokból meg a nép szájából vett át.

„Történt pedig, — írja a krónika — hogy László a déli pihenés alatt a vár alá ment s meglátván Salamon, hogy jó, címerét kicseréltén, nem tudva, hogy kicsoda, kimene elébe. De Salamon sem ismer vala rá. Salamon vitézei pedig a vár falain ülve nézik vala őket, és Salamon nemes vitéznek véli vala, s azért kerekedett kedve, vele megvívni, mihelyt azonban hozzá érkezett, és arcát megtekintette, két angyalt lát a László feje fölött, tüzes karddal repkedve és ellenségeit fenyegetve. Minek láttára Salamon a várba fut. S vitézei mondták neki: — Uram, mi dolog az, amit láttunk? sohasem láttunk téged két vagy három elől szaladni, miért hát most? — Kiknek monda: — Tudjátok meg, hogy ember előtt nem szaladtam volna; de az nem ember, mert tüzes karddal oltalmazták. — Minek hallatára csudálkoznak vala, és ettől fogva tőle még inkább kezdének félni. Salamon katonái pedig, a szükség kényszerítvén őket, Lászlóhoz járulnak vala, és ő királyi nemeslelkűséggel és igen szives bőkezűséggel táplálja vala őket, és megengedi vala, urukhoz szabadon visszatérniök.“

Amiat tehát látjuk, fővárosunkban még sok mondakincs rejlik és mégis többet kellene követelnünk, ha nem vett volna el oly sok az idő folyamán. De az a kevés is, ami ránk maradt és amit az utókor számára csak hosszadalmas és fáradságos munka árán sikerült megmentenem, litokzatosan és méltóságteljesen hat ránk. Olyan édesen, szivbemarkolóan, mint valami elmerült, elvarázsolt város harangjai a tenger mélységében.

Csak el ne késsem!

Im, enyém az élet,

Enyém a tánc,

Enyém szerelem,

Enyém az élet:

Jaj, de elveszitem. Félek, nagyon félek.

Hív engem az élet,

Nagy éretbálba,

Veszedelembe,

Int, hogy ne féljek:

De én meqborzongok. Félek, nagyon félek.

Tudom én nagyon jól,

Van az élettől

Követelésem,

De azt behajtani,

Jaj, csak el ne késsem! Csak el ne késsem!

Sziklay László

Egy nap az életemből

Kassák Lajos Munka című folyóiratában olvastam egy érdekes rovatot, ahol munkások, munkásnők és diákok leírják mindennapi életük egyik napját. Megpróbálom én is életem egyik napját leírni, hátha követőm is akad A Mi Lapunk olvasótáborában, és így kölcsönösen megismerjük egymás diák, és munkás, vagy iparos-életét.

Reggel öt óra. Megszólal Rozsnyón túl a bányatelep dudája. Ébresztőt fúj. Fáradt emberek százai hagyják el a meleg ágyat. Én csak fél halkan kelek, mert jó kerékpárommal hamar beérek. Hat óra, a duda másodszor is megszólal, megindul az üzem. A gépek újra csatlagnak, a fogaske-rekek újra zakatolnak, munkások kiabálása hallatszik újra a telepen.

Harminc lakatos kollégámmal szétosztva tovább folytatjuk a tegnapi nem fejezett munkát. Csoportokra vagyunk osztva, minden csoportban van egy idősebb vezető, akinek a művezető kiadja a munkát.

Szóltanul folyik a munka, mintha mindenki az éjszakai álomképet idézné maga elé s azon gondolkodnék.

Szurtos olajos ablakon keresztül világit be a felkelő nap első sugara. Ilyenkor úgy vágyódom a természetbe, mint rab madár a szabadsága után. Észrevettük, hogy az Öreg (így hívják a művezetőt) reggelizni ment, nosza előkerültek a kulacsok kávéval, vagy teával. Az összes műhelyben reggeliznek a munkások. Ezt az

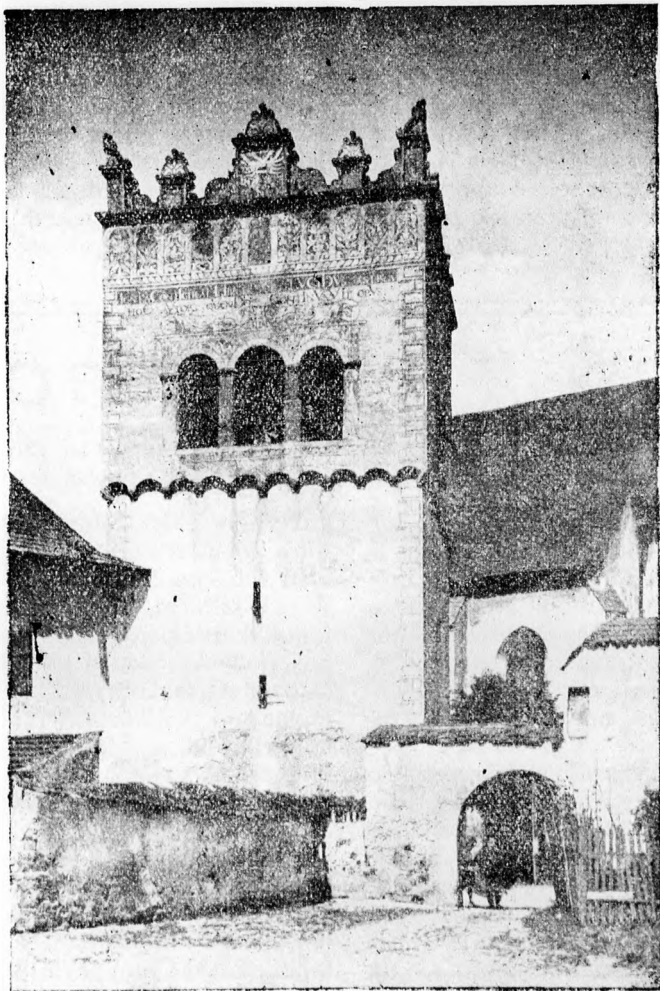
alkalmas órát használják ki a különböző pártvezérek politizálásra.

Szomorú látvány, amikor egymás ellen uszítják a munkásokat. Az emberek csoportosulnak. Különböző sarkokban egymással ellenségeskedő politikai pártok szónokai agitálnak, míg én egy fiatal társammal az esti cserkészgyűlésről beszél-

getek. A különböző párttagok egymásnak szerszámot nem adnának s lehetőleg egymást a munkában megakadályozzák, hogy tovább tartson a munka. Pedig ilyenkor senki sem jár jól, és az Öreg nagyon megdorgálja azt, aki későn csinálta meg a munkát.

Javában beszélgetünk még, amikor belép az Öreg. Csak úgy ugrik szét a társaság, mintha mindég dolgoznunk volna. A felizgult pártvezérek még mindig nem nyugszanak, a munkában is politizálnak, majd később össze is vesznek, nem sok híja, hogy nem verekednek. Egyik pártvezér velem is kötekedni akart, annyira, hogy kalapáccsal jött nekem. Majd hogy agyon nem ütött. Én azonban szelíd mosolygós arccal megálltam mellette és csak ennyit mondtam: „Testvér, gondolja meg, mit csinál!” Ellenfelem látva az én nyugodtságomat, letette a kalapáccsot. Azt hitte hogy én is botot ve-

szek a kezembe, no aztán élethalálharcot fogunk vívni. De az én józan gondolkozásom nem ezt diktálja. Ember ne bántson embert, és különösen a munkás ne támadjon a munkásra, hiszen éppen

KÉSMÁRK csinos, nyájas város a Poprád jobbpartján. Igen fejlett az ipara és a kereskedelme. A Wein-féle damaszt- és vászongyár készítményei világhíresek. Régi épületei közül nevezetes a Thököly-várkastély, a toronyos városháza, a XVII. évi században egészen fából készült evangélikus templom és a Hansen tervei szerint épült új evangélikus templom, amelyben Thököly Imre hamvai nyugszanak. Temetőjében pihennek a Heister által kivégeztetett vértanúk: Kray Jakab, Lányi Márton és Toprezer Sebestyén. Rákóczi Ferenc hívei. Katolikus csücsíves temploma a XV. évi századból való. Képünk a késmárki renaissance stílusú haranglábót ábrázolja.

a munkásoknak kell a legjobban összetartaniok, mert még sok kiharcolni valójuk van az emberiség történelmében.

A mi lakatosműhelyünk elég tiszta, nem füstös, mert a kovácsműhely, a villanyosműhely és az autógarázs, ahol állandóan dolgoznak, egészen külön van. Műhelyünk modernül van berendezve, van többek közt két esztergapada, két fűrészgép, egy gyalugép és egy köszörű is benne. A kovácsműhelyben ventilátor éleszti a tüzet. Valamennyi gép elősegíti a munka könnyebbségét. Néha bosszúsán, néha pedig énekelve jókedvvel dolgozok, nem törődve kollégáim sokszor léha beszédeivel. „Még egy félóra” — hallani mindenütt — „aztán megyünk haza”. Készülődések vannak, a szerszámot összeszedjük és a csukott fiókokba rakjuk. Rendbeszedem magamat, már kész az egész társaság, várjuk a kürtszót. Nagy sokára meg is szólal. Egymástól elköszönve hazafelé veszem utamat. Utközben csupa fáradt, kormos munkással találkozom, mennek a város felé családi otthonukba.

Ithon már kiscserkészek várnak, fogják a biciklimet és szó nélkül megpucolják, hogy aztán hamarabb foglalokozzam velük. Megmosakodom, megebédelek, kimegyek az udvarunkra, hát már egy csomó kiscserkész gyűlt össze a bicikli köré. Elbeszélgetek velük, jól érzem magamat köztük. Mert még az ő szívüket nem mótelyezte meg semmi gyűlölet és pártoskodás gonosz szelleme. Tudom, hogy őket lehet még testvériségre nevelni, ők a jövő fiai. Elhallgatnák ők hátul a kertben az elbeszélésemet sokáig, ha nem inteném őket a holnapi leketanulásra. Haza is küldöm őket. „Vasárnap a kiránduláson találkozunk!” — mondják búcsúzóul. „Bizom bennetek” — viszonozom.

A ház körül munkálkodom, míg beáll az este, nyolckor pedig vezetői gyűlés a cserkészcsapatban: megbeszélés a nyári táborozásról. Fél tízkor véget ért a gyűlés. Testvéri kézfogással „jó munkát!” köszönve, szétszéledünk. Mert reggel újból munkába állunk, ki-ki kalapáccsal, tüvel, cseruzával, vagy gyaluval a kezében.

(Rozsnyó)

Vass József, lakatossegéd

A Sasok regösnaplója

A szöveget írta Peéry Rezső liceumi VI. oszt. tanuló, a pozsonyi „Kiskárpátok” cserkészcsapat örsvezetője, a rajzokat készítette Nemesszeghy Jenő, kereskedelmi iskolai tanuló

(1. folytatás)

Nemeskossút. Régi nemesi község. Jellemzik borostyánnal befuttatott nemesi kúriái. A plébános Várady Béla. Különös ember: a szövetkezeti mozgalmak előmozdítója. A gazdanép sokat köszönhet szervező képességének. Nehéz gazdasági viszonyok kezdődnek itt. A gazdák mellett sok már a munkás, ezek a diószegi cukorgyárban dolgoznak és nagy köztük a nyomorúság.

A plébánián katonás szállási rögtönzünk. Két öreg, összetolt bársonydívány a tanya. Kint csillaghímes este, bent jó hangulat. A plébános emlékszik még a tavalyi cserkészvándorlásunkra. Akkor is meglátogattuk és azt mondta nekünk: „Maguk diákok lelkesednek a fabúért, a parasztért, de ne feledjék el, hogyha orvosok, ügyvédek, mérnökök lesznek, akkor is ki kell ide jönni, sőt, itt kell letelepedni és vezetni, nevelni, segíteni a falut és a parasztot. Eddig a magyar intelligencia „úri” osztály volt és még az is cserben hagyta a falut, aki parasztok közül nőtt fel tanult embernek!” Tavaly csak négyen vándoroltunk, ma már három regöscsoport jár. Egyelőre ez a feleletünk.

1926 augusztus 12. A gémeskútnál megmosakodtunk. Nemes belejéte a szappant a kútba. No, most szagos vízzel mosakodnak vagy egy hónapig a plébánián. Ügyellenség. Részt vettünk egy gyászmisén, azután kísértáltunk a Dudvág partjára, pásztorgyerekekkel elegyedtünk szóba. Borús időben indulunk tovább. A kossúti határban

kőkereszt. Első dátuma 1771. Felirata: „Mennykötől, égháborútól ments meg Uram minket”. Az első falu, amit érnék:

Vízkelet. Tanító Uhlarik József. Sok itt a fonott kerítés. Az iskola egyike a legszebbeknek, melyeket eddig láttunk. Három nagy terem. Nagy üvegszekrények, ezekben a gyerekek kézügyességi kiállításai. Precíz, kedves tárgyak. A könyvtárban a legjobb új ifjúsági könyvek. „A Mi Lapunk” rendszeren jár az iskolának. A gyerekek kedvvel olvassák. Feltűnően ügyes rajzokat adnak be a kis falusi nebulók. Örömmel állapítjuk meg, hogy a falusi magyar gyerek nem áll a városi mögött, ha van, aki szeretettel foglalkozik vele. Megígérjük a téli mesedélutánt. Az idő szomorkás. Kürt felé először látunk vázra felfuttatott komlót a földeken. A falu elején az állatok védőszentje, pásztorruhában. „Mesterék szentje” errefelé a neve.

Hidaskürt. Régi kedves ismerősök fogadnak parolás barátsággal. Tavaly óta ismernek bennünket errefelé. A plébániára megyünk. Kint már elered az zápor. Egyszerre csak öt hátizsákos fiú ballag felénk csapzott zászló alatt. Hej! az érsekújvári regösök! Nagyszerű találkozás. Itt Jósik Lajcsi, Chinoránszky Pista, Szabó Lajkó és a többi kedves pajtás. Ők is nagy utat tettek, de alig volt időnk beszélni az eddigi élményekről. Megint új dolgokat hallunk, jegyzünk és rajzolunk.

Ebédközben tudjuk meg, hogy Hidaskürt

nevét onnan kapta, hogy a határban régen sok víz volt és a fócsákon keresztül rengeteg híd vezetett. Innen Hidas-Kürt. Még ma is beszélnek Kürtön a tüzesemberről, aki éjjelkor ébred a láb szélén és imbolygó véres tűzfejével rohan végig rajta (mocsárgáz, lidércfény). Aki pénzes, annak az iglic szellem hordja a kincseit. Erdekes magyarázatát találtuk az alabárdnak: halálbárd, halabárd, alabárd. Kürtön így is nevezik: halabárd. Régi bakterhagyomány, hogy az éjjelt kiáltó bakter a halabárddal kört húz maga köré, hogy a szellemek ne hatolhassanak hozzá.

Kürtön „bőrfa“ tartja a vendégoldalt. Kürt közelében is van egy földvár: a tummai „tatárdomb“, melyből csont és agyagedénycserepeket ástak ki. A feketenyéki rom-templom tetején félhold volt! Az öt vadgalambbal együtt vagy száz gyereknek mesedélután tartottunk. A műsor:

Bió: A törpék harca.

Cserkészdalok

Kófic: A törpekirály palotája

Cserkészdalok

Szabó Lajkó: Szeget szeggel Petőfi Sándortól

Neues: hegedűl

Közös ének, Drinápoly ostroma — játék

Szabó Lajkó: A hat kenyerespajtás meséje

Cserkészdalok

Bió: Az obsitos, Garay Jánostól.

Közvetítő Jócsik Lajcsi. (A regösnaplóban itt a következő bejegyzést találjuk:)

„Testet élelket nemesen fejlesztő kedves cserkészifjúság megjelenése maradó emléket hagy a szerényen működő és visszavonult intelligenciá szívében“. Hidaskürt, 1926 augusztus 12. Erdélyi Endre kántortanító, Kaprinay Sándor tanító, Horváth Imre tanító, Galambos Béla plébános, Végh János bölcsészhallgató.

Zuhogó záporban indulunk tovább. A szakadó eső miatt Vezekény községben nem időzhetünk. Tovább! Cipőnk sárban dagaszt. Zápor csapkodja az ugart. Az égerremen réteges lila felhők alól előtűzesedik a véres napkorong. A napfény fakó vörösséggel csókolja a tarlókat. Véres árnyúak a mezőt fekvő kereszttek. Minden vérrel aláfestett.

Illatos, virágszagú, vizes, ködös, véres a magyar partag.

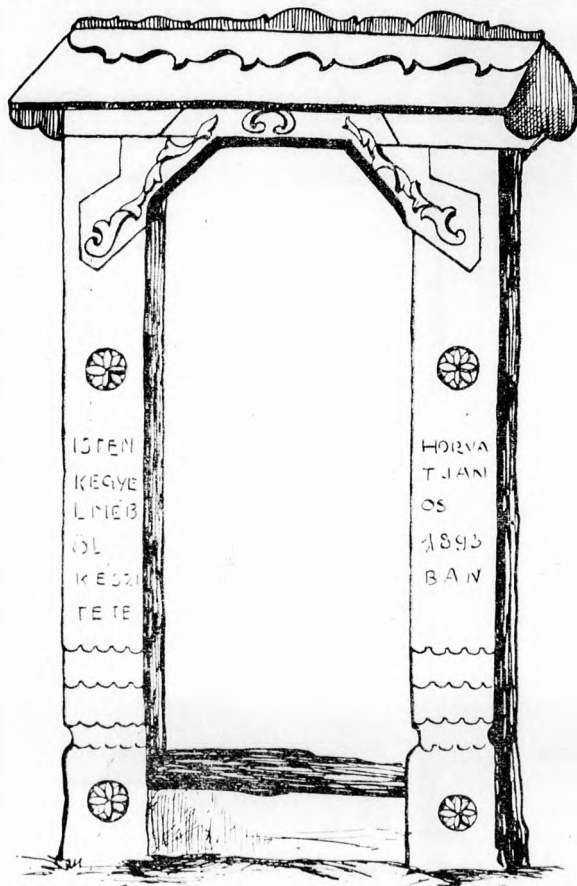
1926 augusztus 13. Még tegnap este érkezünk Tallósra. Bebotorkáltunk Krisztinus tanító úrékhoz. Kedves ismerős fogad: a tanító Dezső fia, prágai orvostanhallgató, a Szent György Kör tagja. Bevezet a szobába. Jólesik a barátságosan szélfolyó, patriarchális lámpafény, a sonkás vacsora. Dezső zongorázik, az ovális asztal mellett ülünk és haza gondolunk. Dunyhákra szóródik a lámpavilág, szállást készítenek a fehércecselédék. Reggel a pásztor trombitája ébresztett fel. Megint új faluban vagyunk, új érdekességekkel!

Tallós. Nagyközség a Feketevíz mellett. Jobbágy falu volt, ma is nagy Eszterházy-birtok. A tallósi kastély helyén fenyőtőház volt. Régen hatalmas területet víz borított. Itt jártak a kisdunai sóhajók. Az első település halásztanyákból állott. A föld pusztá, tarlóféle volt. Innét a név: tarlós-tallós. A nép ajkán még élnek halászahagyományok. Primitív mitológia: vízitündérek, halfarkú nőalakok úszkálnak a vízen. A lápon víziember csalogatja a gyerekeket piros, sárga és fekete szalagokkal díszített botjával integetve. Híres nemzetség: a nemes Gödölle és Dobossy.

Friss a reggel. Ragyognak, napban fürdenek a mályvák. Cséplőgép dohog az udvaron. Vig ritmusban köpi a füstöt a fekete kémény. Az asztagról gatyás bácsik szórják az adogatónak a kévét. Lobogó ingujjban, lassú, biztos, nehéz mozdulá-

sokkal olvadnak bele a cséplési harmóniába. Az adogató biztos könnyedséggel eteti a kévenyelő dobot. Fent, a poros magasban egyre rakják a kazlat. Piros fejkötők, ritmikus emberi mozgások, dohogás, terjengő füst, por, sárga kazlakon gyoicsból kibarnálló izmok olvadnak szent harmóniába. Élet!

Dezső megismertet a kedves fiatal pappal. Elhelyeztünk nála egy „A Mi Lapunkat“-at. Szalonnás magyar tízórai után indultunk tovább. Tallós határában virágozó rózsaszín doánytáblákat csókol a nap. Az üde fehér házak ereszein felfűzött dohánylevelek barnúlnak. Elválunk az örökké vidám, pipás Dezső bátyánktól. Gyorsan szedjük lábainkat. A sárga gabonakereszttek katonás rendben ülnek a tarlón. Az ugaron itt-ott alattomosan csillan meg egy-egy vízlócsa. Az utat egyszerre

Nádszegi vésett kapu

csak víz takarja. Mezítláb dagasztunk a süppedős sárban. Bokáig csillogó, iszapos sárfesték vonja be a lábunkat.

A Kisduna partján szóba elegyedünk egy atyafival, aki ezüstpitykés mellényben jön ki hozzánk. Ismét egy kérges, kemény, magyar parolával több van! Nemes leültette az öreget és lerajzolta. Szeretettel elbúcsúztunk. Végre a jegegyék mögül kiágaskodnak a nádszegi templom halvány vonalai. Beérünk a faluba. Kettős akácsor, kacsapelyhes pocfolyák, régi kapuszobrok, különös házormok.

Nádszeg. Ambruskó plébános úr plébániája csupa poézis. A karcsú, fehér tornácoszlopokat borostyán öleli át. A borostyán kemény zöldjéből kikacag a tulipiros muskátli sor. Mályva, verbéna és rózsaszígeket zárnak körül a kavicsos kis kerti utak. Buja színpompa, napba kacagó virág, életes illat minden. Ebéd után 20 gyereknek mondunk el három mesét, majd ötig játszunk a kedves, harmatosorrú csöppségekkel. Igazi kis jopajtásokat szerzünk.

Nemes barátunk Nádszegen bőven aratott. Sebbnél-sebb homlokzatdíszítéseket, házormokat örökített meg a naplónkban, kapuszobrokat rajzolt, gyönyörű díszes kaput, csupa véséssel, és egy ezüst mellénypityke is a naplónba került. Az egyik elevenszemű falusi fiúcska mondotta el a dülöneveket: Házszerfőd, Nyeremény, Hárét. Az uccanevek: Baraso, Kőse, Dombisor, Fölszer, Kurtasor, Temelősor, Alszer. Elmeséli, hogy évente részt vesz a lucajátékban. Erdekés nádszegi szójárás: kijó = kigyó, tokmány = kaszartó, szúrnak = nyílalásom van, ubony = zubony. Új szavakat jegyzünk föl: szelemény, égevény, horogfa.

Biót öreg cigányasszony állítja meg. Kiegett pergamentbőrének redői mozognak, fekete hajából, sokszínű ruhájából rossz szag árad: „Fújja ebbe

a pínzbe nagyságos fiatalúr minden rosszát, baját, gondját!” — és ezzel kicsalt egy koronát. Egy

73 éves fehér bácsi mentelt meg, be is hívott magához Tipikus falusi kép. Barlangos, félig zöldre mázolt fehér konyha, szemafonatóz székek, kemencepadka, tulipántos láda fakó díszei és a mesélő ősz gazdaember.

Este nádszegről a családoközi Vásárútra indulunk. Alkony. A rohanó, piszkos Dunában mossa beboruló arcát alilásvéres égbolt. Átkelünk a csallóközi oldalra kompon. Uगतó kutyák a sötét kéntések mögött. A falu hosszán elhúzódik az országút mentén, a csillag himes égbolt alatt. Katonás szállást kaptunk a falu orvosságánál. Kint kutyaiüvöltés, nyújtott ugatások, de mi már bent pihenjük fáradalmainkat a kényelmes dunyha alatt.

Folytatása következik.

Nádszegi bogvár háza

Nádszegi öreg barátunk, Horvát bácsi

Tréfás nótázás

Endre jó muzsikus és kitünő énekes. Őrsét meglanitotta a következő dalegyvelegré.

A kar éneklte:

„Nyisd ki babám az ajtót,
Csendesen mert meghallják a
[szomszédok]“

Endre erre elkiáltja magát: Ki van odakünn?

A kar erre ezt dalolja:

„Én vagyok a falurossza egyedül
Engem ugat minden kutya mesz-
[szíró].“

Endre újból kérdi: Milyen kutya?
A kar válaszolja:

„Kutya, kutya tarka,
Se füle, se farka.“

Endre újból szól: Miért nincs neki?

A kar így felel:

„Ha nincs neki, majd lesz neki,
Jó az Isten, majd ad neki.“

Erre Endre így kurjant fel: Akkor hát! . . .

A kar vidáman harsogja:

Gyere be rózsám, gyere be,
Csak magam vagyok ide be.
Ha meghallják, hadd hallják
Ugy is tudja már a világ, stb.

Ilyen tréfás nótá egyveleget bármely őrs állíthat egybe és a hatás biztos.

CHRIST ERNŐ

(8)

— Ifjúsági regény —

Boros bácsi elhozza Laci kis házi-moziját otthonról, ha holnapután ismét bemegy a városba, vannak Lacinak diapositívjai meg egy rövid tréfás filmje is, aztán . . . aztán . . . no, addig majd ki gondolnak még néhány okos dolgot, elvégre négyen vannak itt.

— Rólam meg is feledkeznek! — duzzogott Böske, amire Zoli ünnepélyesen közbeszólt:

— Te táplárod az ég madarait mannával . . . A fiúk nagy lázba jöttek.

Boros bácsi fejcsóválva ment aludni:

— A terembüráját, de belejöttek! . . .

IX.

Az iskola termét megtöltötték a kíváncsiak. Vasárnap délután volt, az eső szemergélt, éppen a legalkalmasabb idő, hogy összegyűljön a nép s elmulatozzon magának. Hátral legények állottak hangos szóval, az öregebbje ült a padokon, azemelvénnyen pedig a négy fiú forgolódott. Ket nap alatt szörnyű munkát végeztek. Felállították a kis vetítőgépet, lepedőt feszítettek ki a falra, az ablakokat ötletesen lehetett befüggönyözni egy nagy madzag segítségével, ez a találmány Pista kisujjából pattant és igen büszke volt rá, csak attól félt, hogy éppen a legszükségesebb pillanatban mondja fel a szolgálatot.

Pirosan és lázasan igyekeztek. Pista lesz a vetítő, ő a nagymester villanynál, rakétánál, erősen

fogadkozott, hogy most nem gyűjt fel semmit. Laci majd magyaráz, általában minden fiúnak van munkája, megbízatása s ez nagy igyekezettel fütötte őket. Zoli papájának külön széket hozattak, ő nem fért volna be az iskolapadba és Boros bácsi félhangon vezényeit, ami persze nem jelentette azt, hogy a tulsósarokban állók is ne hallják meg a jegyző suttogását.

No, kezd, fiam! — szólt fel Lacinak, aki rózsára pirult képpel állott az emelvénnyen.

Laci köhhentett kettőt s először remegéssel a hangjában, később azonban mindegyre megtalálván bátor szavát, kezdte:

— Köszönöm, hogy eljöttek. Itten nem lesz semmi cirkusz, csak úgy gondoltam, hogy olyan jól érzem magam itt maguk között, hát elűzzük valamivel a vasárnap délutánt. Én sok érdekeset tanultam maguktól, hát, ami keveset mi tudunk, azt meg elmondjuk mi maguknak!

— Brávó, fiam, — suttogta felhangján Boros bácsi.

— Mi most képeket fogunk vetíteni először idegen országokból, ahol én jártam. Mindjárt kezdetjük is!

Intett Pistának. Pista a függönysinórzathoz ugrott, szuperált, nagyszerűen szuperált a találmány, aztán visszatért a géphez, fénykört vetített a vászonra, kipróbálta megegyyszer a vetítés élességét és beletette az első képet.

— Ez itten Olaszország, — mutatott a képre Laci, — sokszáz kilométerre van innen, nagy hegyeken kell átmenni, hogy az ember odajusson. Olaszországot körülveszi a tenger, ezen a képen látható a kék Adriatenger, és nagyon szép városok épültek a tengerparton. Ez az új kép Velence várost ábrázolja, Velence városa cölöpökre van építve . . .

Folyékonyan, okosan beszélt. Közvetlenül, érthetően, hogy mindenki felfigyelt, mindenki megértette a szavát.

Pista lázasan vetített. Sorra került Róma, a pizai ferdetorony, a Vezúv, bemutatott hadihajókat, felvetítették a Szent Péter templomot, ragyogtak a képek s a nép előtt kiszinesedett egy idegen, távoli világ.

— Utolsó kép! — mondta végül s a kis előadást befejezték.

— Nagyon szép vót! — szólalt meg valaki a hallgatóság közül.

Pista nem hagyta kellőképp kigyönyörködni őket.

— No, most mozgó lesz! — kiáltotta és máris megjelent a képen egy tréfás figura.

Harsány nevetés fogadta a képet, őszintén mulattak az esetlen hős jelenetein. Meg is tapsolták. Annyira tetszett, hogy újból le kellett pergetni a kis filmet, a nevetés szünni nem akart. Egészségesen, harsányan nevettek.

A fiúk élvezték a sikert.

Most a házigazda következett.

Zoli egészségügyi előadást vállalt magára, amit az egészségtan könyvben olvasott s a nap-sugár—levegő—tisztá viz örök szent hármását zengte el a dobogóról, szaporán kísérte őt Boros bácsi fejbőlintása, aki láthatólag büszke volt a fiára éppúgy, mint az egész rendező társaságra.

Pista, — hiába, vér nem válik vízzé, — a Holdról beszélt és az égi csillagokról. Szerényen jegyezte meg, hogy ő is tervez egy kitűnő eszközt, amit azonban egyideig pihentet, a csillagokbajutás elősegítésére.

Laci felállott a pódiumra :

— Nem únják magukat? Mert akkor végezhettek.

— Elhallgatnánk estig is, csak beszéljenek . . . — rivalta egy éles hang és erre Feri állott elő a mondókájával. Ő a méhtenyésztésről beszélt. Beszélhetett, eleget olvasta a szakkönyveket nyáron.

— Most pedig még egy szavalat, búcsúzásul, — jelentette be az est főrendezője és Böske pattant a pódiumra.

Kétszer is ujrátatták vele a verset, tapsolták, éljeneztek. Böske pirosan hajolt meg, mosolygott bátran. Laci a megírandó versek számát önhatalmulag húszra emelte . . .

— Vége van! — jelentette ki, — kifogytunk a műorból.

— A tömeg lassan mozgolódni kezdett. Ám egy idős ember előrelépett és csendet intett.

— Nagyon köszönjük ezt a sok szépet, — kezdte fennhangon, — amit itt láttunk és hallottunk.

Nekünk kevés ám az alkalmunk, hogy városba míveljük magunkat, magunkra vagyunk ám hagyva errefelé. Kétszeres hát az örömünk, hogy városi fiatalurak jöttek ki hozzánk szép szóval, jó szívvel. Jöjjenek ki máskor is! Isten hozta máskor is!

Kezet rázott velük :

A padból felállott egy másik ember :

— Jöjjenek el a mi falunkba is !

Laci roppant boldog volt.

— Elmegyünk! — kiáltotta, elmegyünk, ha szívesen látnak.

És megelevenedett előtte a multkori csillagos este, Nagy Péter bácsival.

— Kimegyünk a dombtetőre, tüzet gyújtunk, mesélünk és énekelünk egymásnak! — kiáltotta lelkesen, — az lesz csak a szép!

A tömeg nehezen oszlott. Mindenki kezet akart fogni a rendezőséggel. Valaki virágot nyomott a Laci kezébe :

— Egy kis fizetség . . . — mondta s már tovább is ment.

Most többen nyújtottak neki virágot. Neki, Böskének, a fiúknak, még Boros bácsinak is átadott valaki egy szép szál szegfűvet.

— No! — rikkantott Boros bácsi, — tán csak nem kértek föl vőfélynek ?

Most szörnyen örült a sikernek.

— Terembúrátokat, — ragadta nyakon Lacit, — de ügyes gyerekek vagytok! Ezt máskor is megismételjük ám. Majd a téli hónapokban . . .

X.

Valaki megsimogatta a Laci fejét.

Laci meglepődve fordult hátra az ismerős simogatásra.

— Apa! — kiáltotta, de úgy érezte, könnyek kerülgetik a szemét.

Faragó Laci édesapja állt ottan teljes élet-nagyságban, mellette pedig Pista papája csókolta meg régnemlátott nevezetes gyermekét, Fekete Istvánt.

— Apa, te itt voltál ?

— Nem vettél észre, ugy-e, úgy is akartuk, — mosolygott Laci édesapja, — már csak eljöttünk megnézni, miben mesterkedik az én világutazó fiam !

— Hogy kerültél te ide, apa ? Hiszen te vasárnap délután el nem hagyod a kaszinót . . .

— Én csempésztem be őket, — ragyogott Zoli papájának arca, hogy Pista önkéntelenül a világló Holdra gondolt, — nem is vettétek észre, mikor az autó megállt a kapu előtt.

Laci papája boldogan simogatta fia fejét :

— Egy kicsit büszke vagyok erre az én lelkes fiamra ! — mondta meghatottan, — nagyon szépen csináltátok fiúk.

Laci elfogódottan állott édesapja mellett, olyan szépnék látott most mindent. Itt áll az ő finom ruhás, úri édesapja, a nagy úr, barátságosan szorít kezet a bíróval, megveregeti Csikós Feri arcát és gavalléros mozdulattal kér egy szál virágot Böskétől, amit a gomblyukába tűz.

Itt áll Fekete Pista édesapja is, egyre csóválva fejét, örökké mosolyogva, ahogy szokott s most is a nyakkendőjét babrálgatja, ahogy szokta is mindig.

Itt vannak Borosék, Csikós Feri édesapja, meg a mamája, nini, Nagy Péter bácsi is eljött, akivel először pillantott bele a falu csillagos estéjébe . . .

— Milyen kár, hogy mama nincs itt, — sóhajtott Pista, de megvigasztalódott. Fogja őt még mama hallani nem is egyszer, többször, mert újra és újra eljön ezek közé az emberek közé, tanulni tőlük, tanítani őket.

— Mikor fogunk Svájcba menni? — kérdezte apa mosolyogva.

Pista felnézett édesapjára és hozzásimult.

— Egyelőre nem igen, papa. Fogunk oda is menni, ha úgy akarod. De azért, hogy amit ott látok, tanulok, elhozzam azoknak, akik nem láthattak.

Száraz Józsi állt meg előtte.

Laci meglögte Száraz Józsi kezét.

Ott álltak egymással szemben: Száraz Józsi, a földmivesiskolás fiú, és Faragó László, leendő hetedik gimnazista, ott álltak és szemük egymásba tüzelt. Fogták egymás kezét, erősen, szilárdan, nagy barátsággal, mint akik hosszú út után megtalálták egymást s ezentul el nem engedik.

Mint a fogaskerék . . .

(Vége)

Mit írnak rólunk?

A csehszlovák etikai diákmozgalom Brünnben megjelenő E című folyóiratában Balogh Edgár tollából szlovák nyelvű tanulmány jelent meg az új magyar nemzedékről. A cikkből vesszük a következő idézetet: „Časopis maďarských stredoškolačkov v ČSR výchádza v Lučenci pod menom A Mi Lapunk (Náš List). Príznačné je, že tento časopis maďarski konzervatívci považujú za časopis nenacionálny a deštruktívny, a naopak šovinistické vrstvy československé, ani maďarsky nerozumejúce, považujú jeho redaktora Ludovíta Scherera, profesora v Lučenci, za irredentistu a šovinistu. Z týchto dôvodov bol Scherer tiež zbavený miesta.“

A budapesti Századunk című társadalomtudományi folyóirat májusi számába Kodolányi János, a jeles magyar író, az új magyar intellektuális ifjúságról írt beható tanulmányt. Az új nemzedék szellemiségének megállapításánál kútforrásul sok más tanulmány, folyóirat és könyv mellett csak egyetlenegy középiskolás diákfolyóiratot hasznalt: ez A Mi Lapunk.

Az Erdélyi Fiatalok májusi 5-ik számában Kristóf György tollából találkozzunk A Mi Lapunk ismertetésével. Az egyhasábos cikkből idézzük a következőket: „A Mi Lapunk nem hideg pedagógusok racionális szülötte, amelyben az ifjú erősödő hangját elnémítják a már készek kórusai, hanem az ifjúság égő világa, ahol minden él, cselekszik és halad előre. A lap írói az ifjúság valódi nevelői, akik írásaikkal a valódi életért harcolni tudó erőt növelik az ifjúságon keresztül az egész társadalomban. Az ifjút a társadalom szemszögéből nézi és az ezért való esz-

közzé lenni tudás eszményének kifejlési lehetőségeit nyitja meg. Hatalomnak, még pedig magával rendelkező hatalomnak fejleszt ki az ifjúságot, aki elsősorban magán uralkodik és magát kormányozza. Ez mutatkozik meg az ebből a lapból megindult regösmozgalomban is, amely nagyszerű megerősítője a lap életrealitásának. Méltó eszköz a csehszlovákiai magyarság életében.“

Nyári pályázat.

A Mi Lapunk szerkesztősége újból nemes versenyre szólítja fel olvasóit és pályázatot hirdet a következő címen:

1. **A mi nagytáborunk.** (Ebben leírhatod táborotokat, ismertelheted táborozástokat, csatlalhatsz hozzá rajzot, fényképfelvételt. Megírhatod táborigénylapod alakjában is.)

2. **Legszebb élményem.** (Ebben a regös elmondhatja nyári vándorlását, a diák nyári csatangolásait. Rajz, fénykép itt is csatlakozhat.)

3. **Az iparos cserkész és a társadalom.** (Itt főleg arra helyezendő a súly, hogy mit tett és mit tehet az iparos cserkész magáért és a társadaloméért.)

4. **Költemény.** (Szabad tárgy.)

5. **Elbeszélés.** (Szabad tárgy.)

A pályaművek szeptember hó 10-ig küldendők be a szerkesztőségnek címezve jelígyes levél kíséretében, amely tartalmazza a pályázó nevét, pontos címét, foglalkozását és korát. A nyertesek jutalma: I. díj 50 korona, II. díj 40 korona, III. díj 30 korona, IV—V. díj értékes könyv.

Rajta hát, lássuk, ki mit tud?

A Mi Lapunk szerkesztősége.

A világegyetem és arányai

Irta: TÓTH VILMOS

Az asztronómia, a csillagászat tudománya régmúlt történelmi időkben, hites félelmessége mellett is nagy népszerűségnek örvendett. A századok előtt megnyilvánult tagköri érdeklődés e tudományt az egykori tanintézetek egyik fő tantárgyává avatta; az idők folyamán kialakult pedagógiai rendszerekben azonban a fizika, egy inkább érdekes, mint fontos melléktárgyává korcsosult.

Pedig a XX. századnak a modern technika forradalmi, bámulatos fejlődésének korában, amikor a spektrális analysis tökéletes módszerével a bolygók s égitestek alkotó anyagait elemezzük s az utópisztikusnak tetsző összeköttetések lehetőségei mérülnek fel, minden művelt ifjúnak ismernie kell azt a Világegyetemet, amelynek a Földünk, ez a hatalmas életkomplexum, csak parányi részlet alkotja.

Jelen ismermertetésem a Világegyetem kis képe; benne a kialakulást, nagyságot s távolságokat, az arányos összehasonlítás módszerével tárom fel és szemléltetem.

Az égitestek kialakulása, a Kant-Laplace elmélet szerint a következőképen játszódhatott le: a világtűr egyik pontján gázmolekulák csoportosúlnak. Vonzzák, taszítják egymást, aminek következtében haladó és forgó mozgásba jön a finom gáztömeg. A forgás egyre gyorsabb, a középpontban sűrűsödik az anyag, vonzza a szélső molekulákat is. Sűrűlőds jön létre, meleg fejlődik. A forgó tömeg korong alakot vesz föl; szélei a forgás következtében, elválnak, eltaszítódnak, keringenek a mag körül, de önmaguk is forgásba jönnek. A forgás és sűrűlőds a laza gáz tömeget, sűrű izzónfolyós, gömb alakú masszává sűríti. Kialakul a Nap, keletkeznek a bolygók, holdak. — Elérte izzásának forgásának tetőpontját, elérkezett az az idő, hogy visszaadja a világtűrnek azt az energiát, amit tőle elvett. Kezd szilárdulni a massa, elemeire bomlik. Külön válik a víz a földtől, kezdődik az élet, fejlődik, virul. Egyike az utolsó stádiumoknak a teljes kihülés.

Példát a gázállapothoz szolgáltatnak a kozmikus ködfoltok. Idáig már kb. 3000 ködfoltot ismernek.

Cseppfolyós állapothoz példa a Napunk, a teljes megszilárdulást a Holdunk mutatja. — Hogy mi következik azután, azt nem tudjuk. Az apró Planétákról (Mars és Juppiter között) azt állítják, hogy sötétebb bolygók maradványai.

Az üstökösök kérdése lényegében még nincsen tisztázva. Részben a mi naprendszerünk szülöttei, mert inkább elliptikus, visszatérő, mint parabolikus a pályájuk (szabad szemmel csak akkor láthatók, ha a Nap közelébe jutnak)

Az átmenetet a cseppfolyós állapothól a teljes megszilárdulásig a Földünk szemlélteti. — Büszkén verjük mellünket a Föld abszolút szilárdságában

bízva, avagy rettegünk a teljes kihüléstől, az élő világunk végétől. Balga képzelődés! hiszen Földünk sugara kerekén 6.500 km. s legmélyebb fúrásunk pedig alig több 2 km-nél. A fúrások alapján következtetve k. b. minden 33 m-re 1°C hőemelkedés esik, tehát 200 km mélységben 6000°C hőnek kell lenni, ez olyan hőfok, melynél minden szilárd anyag cseppfolyóssá válik. Ebből következik, hogy Földünk szilárd kérge ennél vastagabb nem lehet, — ez pedig a „tojás héj” vastagságának felel meg.

Most, hogy a Naprendszerünk kialakulását röviden megismertük, a legfontosabb kérdés a kialakulás tartamanak a meghatározása. Nagy segítséget nyújt ezen a téren egy csodálatos elem, a Radium. Pontos tudományos kutatásokkal megállapították, hogy ez a magából sugarakat kilövelő elem, millió évek során, más elemekké alakul át. A mi szempontunkból legfontosabb termékek a Cirkon, Helium és a Ólom. Mind előfordul, bár nagyon kis mennyiségben, minden melységi és kőtörési közeben (Granit, Bazalt stb), amelyeket a szilárdulás kezdetétől, Földünk életkorszakainak mindegyikében megtalálunk. A Helium, minthogy gáznemű, nagyjából elillan s így a kőzetnek minimális életkorát határozza meg, míg az Ólom és a Cirkon a maximális kort adja. 100 millió évnél nagyobb különbség (az organikus élet kezdetétől) csak a Paleozoikumban az organikus élet első korában fordul elő. De ez aránylag oly „csekély”, hiba, mely nem zavar a Földünk életkorának meghatározásában. A kísérletek alapján az organikus élet mintegy 1800 millió évvel ezelőtt kezdődhetett, az ember megjelenésétől k. b. 20.000 év telhetett el.

Hogy e mérhetetlen számokat megértsük, helyettesítsük Földünk eddigi életét 24 órával. Az első 12 óra megfelel a gázalmazállapotnak; 10 óra az izzón folyós állapotnak; 2 órával ezelőtt kezdődött a szilárdulás, mialatt a 200 km-es szilárd kéreg képződött (tojáshéj); 75 perce tart az organikus élet, eddigi kifejlődése az 1800 millió év es ha az ember megjelenésétől eltelt időt, a 20.000 évet 0.1 másodpercre vesszük, még sokat is mondunk.

De hagyjuk itt Földünket, próbáljuk fölfogni a Világűrben levő szédítő arányokat, távolságokat.

Hozzuk Naprendszerünket a Földünkre: Legyen a Napunk egy 10 cm átmérőjű golyó (méret 1:14 ezer millióhoz), tőle 45 m távol 0.33 m/m átmérőjű homokszem a Merkúr, 7.75 m-re 0.91 m/m-átmérőjű a Vénus, 11 méterre a Venusnál egy gondolatlan nagyobb szem a Földünk (3 cm-re tőle 0.25 m/m-es szem a Holdunk); 0.48 m/m-es a Mars 16.3 m-re; 56 m-re egy 10 m/m-es mogyoró a Juppiter; 103 m-re 86 m/m átmérőjű ribizli szem a Saturnus; 206 m-re 3.5 m/m-es sőret az Uránus; 323 m-re egy 4.5 m/m átmérőjű borsó a Neptun,

A legközelebbi állócsillag az a Centauri 3000 km-re van a Napunktól (Budapesttől a Kaspi tengertől) és kevéssel nagyobb nála.

Hogy a távolságokat még jobban megértsük, megjegyezhetjük, a Holdunkra egy 100 km. óránkénti sebességgel száguldó autó $\frac{1}{2}$ év alatt jutna csak el és egy 1000 km óránkénti sebességgel repülő rakétának is 16 napig tart az utazás. A Marsra ugyanez a rakéta $8\frac{1}{2}$ évig repülhet, s Naprendszerünk legkülső bolygóját a Neptunt 500 év alatt érné csak el. (Hasonlítsuk össze ezen adatokat a fenti példával.)

De száguldjunk tovább, hagyjuk el Naprendszerünket; ki az Ūrbe, a többi Naprendszerekhez.

Ha szép derűs éjszakán a csillagos eget vizsgáljuk, észreveszünk egy pár szép, fényes, nyugodt fényű csillagot: ezek a bolygók, Naprendszerünk tagjai. A vibráló fényűek pedig, az úgynevezett állócsillagok. Állócsillagok azért, mert a mi rövid életünk alatt, de még évezredek alatt sem, vehető észre szabad szemmel a haladó mozgásuk; mérhetetlen messziségben vannak. Itt már nem lehet kilométerekben beszélni, hanem csakis fényévekben.

A fény terjedési sebessége 300,000 km. másodpercenként, tehát egy fényév $60 \times 60 \times 24 \times 365 \times 300,000$ kilométer (!) és mégis $4\frac{1}{2}$ esztendeig kellene száguldanunk a fénysebességével, hogy a legközelebbi állócsillagot, az a Centaurit elérjük. A legfényesebb állócsillagot, a Síríust (tavasszal este a délkeleti égbolt közepe táján látható), hogy elérhessük, $8\frac{1}{2}$ évig kellene a fény sebességével repülnünk, míg a Napra $8\frac{1}{2}$ percig tartana az utazás. Ha tehát ma azt észlelnénk, hogy a Síríus fölrobbant, akkor ez a robbanás $8\frac{1}{2}$ évvel ezelőtt történt. A Sarkesillagról 46 évig, a Rigelről 320 évig jön a villámgyorsan száguldó fény sugar. Pedig ezek még mind a legközelebbi csillagok. Ha most egy ezer fényév távol levő csillagon értelmes lények élnek és emberi ésszel el sem képzelhető távcsövel, tudomást szereznének a Földünkről és a rajta élő emberekről, Szent István királyt látnák honalapító munkája közepette.

A spektral-analízis érdekes dolgokat mutat. Lényegében azon alapszik, hogy a megtört fény sugar alkotó elemeire (szinképre) bomlik szét. A szinkép halmazállapot és összetétel szerint változik. Ezuton megállapítható, hogy valamely égitest szilárd, cseppfolyós avagy gáznemű halmazállapotú. Mikor a csillagokat így analysálták, fölfedeztek ködfoltokat, melyek nemesak hogy egyszerre mérhetetlen távolságokban, több millió fényévre található, hanem még szilárd anyag jellegét is mutatják pl. az Andromeda köd (kihúzott spirálisrugó alakú).

Ez a megállapítás vetette meg alapját egy szédítő teoriának: a végtelen világűrt elnyúlt spirális alakú csillagrajok népesítik be, melyeket több millió fényév távolság választ el egymástól, közben pedig hideg, fagyos Ūr tátong.

Egy ilyen csillagrajnak hossza lehet 1 millió

fényév is, átmérője pedig 10 ezer fényév, egy milliárd Nappal (1 milliárd hajszál egymasmellé állítva 100 km hosszú sort alkotna). Egyik ilyen csillagrajnak tagja parányi Naprendszerünk is.

Igy megmagyarázható a Tejút is, mely millió Naphól áll, melyek mindegyike sokszorosan felülmúlja Napunk nagyságát, de az irtóztató távolság (1000—10,000 fényév) porszemekké kicsinyíti őket. Naprendszerünk körülbelül a csillagrajunk közepe táján lehet. A csavarfelület irányában a csillagok millióit sűrűn egymás mellett látjuk, ez a Tejút, míg a hossz tengely (haladás iránya) irányában átlátunk a csillagok között, ritkábbaknak látszanak.

Mint látjuk, a Világűrben a távok oly nagyok, hogy áthidalásukról szó sem lehet. Ha ember el is hagyná a Földet, Naprendszerünk határait át nem lépheti. Még az is kérdéses, hogy el tudjuk-e hagyni a Földet? Magával bír-e vinni az ember annyi mozgó energiát, amely elegendő a vonzó erők leküzdésére, a távolság átrepülésére? S ha már eljutott egy másik bolygóra, hogy jön majd vissza? A számtalan technikai és fizikai akadály mellett, melyek csak a technika mai fejlettségében akadályok, az emberi szervezet felépítése a legnagyobb akadály, ez azonban éppen elegendő ahhoz, hogy testünket, Földünktől, elszakíthatatlanná tegye. Csak a gondolat szárnyain száguldhajunk be a nagy végtelen Mindenséget, ez is fáradtan zuhan vissza, ilyen utazás után parányi sárteknékre.

A kasznár temetése

Hogy a kasznárt guta megütötte:
volt nagy öröm, vig temetés.
Kézenfogott s búcsóztatóra,
elvitt anyám engemet is.

Mikor felhangzott a halottas,
anyám is énekelt.
De mintha nem is ő, hanem
körüli az ősi kert.

Az ősi kert, az ősi föld . . .
A városi urak
szájtátva hallgatták, hogy énekel
az a sugár alak.

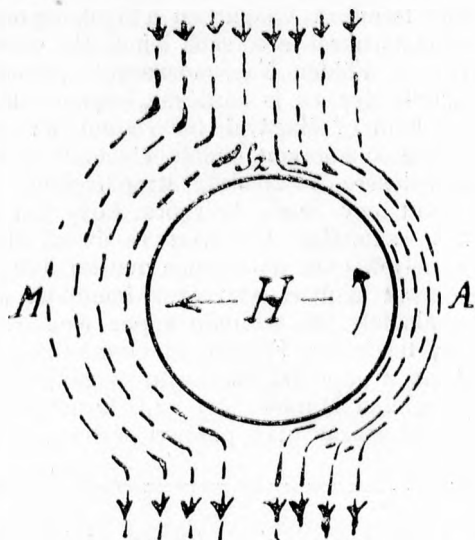
Az a sugár alak: anyám,
az Élet anyyala,
Kinek a gyász dal is
Győzedelem dala. —

Fizikai beszélgetések

Irta: Messzi bácsi

Mi a magnus effektus?

Magnus megmutatta, hogy vontescövű löveg-
ből (fegyverből, ágyúból) kilőtt és forgó, rotációs
mozgást végző lövedék (puskagolyó, ágyúgolyó)
oldalszél hatása alatt a lövedék- és szélirányára
merőlegesen térítetik el. Képzeljük el csak a
következőket. Az ébrán H egy függőleges henger

(felülről nézve), melyet S szél ér jobbról és
balról. Ha a H henger az óramutató irányával
ellentétesen forog tengelye körül, akkor a henger
a közvetlen közelében surlódó levegőrészecské-
ket magával rántja. A hurcolt levegőréteg jobbról
a széliránnyal ellentétes mozgásba jő, össze-
torlódik, összenyomódik, miáltal ott a levegő
nyomása tetemesen megnövekedik. Balról a hur-
colt levegőréteg a széliránnyal azonosan mozog,
miáltal a réteg a szél mozgását gyorsítja és a
levegő nyomását azon a helyen erősen megrit-
kítja. A kétféle nyomás hatása alatt a henger a
magasnyomású M helyről az alacsonynyomású
 A helyre tér el.

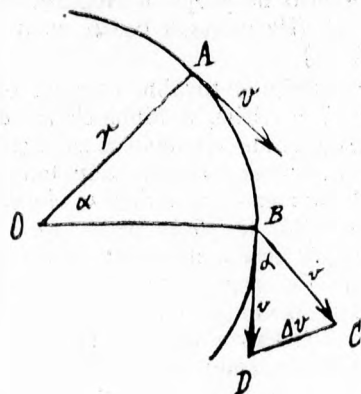
Flettner 1924-ben a szél magnuseffektusát
hajómozgásra használta ki s ezen alapszik az
u. n. rótor-hajó!

A centripetális gyorsulás precíz levezetése

A középiskolai fizikai tankönyvek a centri-
petális gyorsulás kifejezését nehézkesen és ki
nem elégítő módon szokták levezetni. A differ-
enciálszámításnak a középiskolák felső osztá-
lyaiba való bevezetése megengedi, hogy a centri-
petális gyorsulást elemi uton és a lehető leg-
gyorsabban lezárjazzuk.

Ismeretes, hogy minden sebességváltozás

úgy jön létre, hogy a meglévő sebességhez (mint
vektorhoz) újabb sebességvektor járul s a ket-
tőből vektorösszetevéssel az éreőd-vektor köny-
nyen megszerkeszthető.

Mozogjon az ábrán r sugarú körpályán egy
pont v állandó sebességgel, azaz a sebességnek
csak az iránya változik. Úgy képzelhetjük, hogy
a mindenkor érintőmenti sebességhez minden
pillanatban hozzájárul egy, a középpont felé tartó
sebességnövekmény. Van tehát centripetális gyors-
ulás, mely e sebességnövekmény és az időnö-
vekmény hányadosának határértéke, limese. Fus-
son be a pont elemét Δt idő alatt $AB = v \Delta t$
utat. Vigyük át az A pontban lévő sebességet
irány és nagyság szerint a B pontba, látjuk,
ahhoz még $CD = \Delta v$ sebességnek kell hozzá-
járulnia, hogy a B pontban lévő sebességet, a
 BD -t irány szerint megkaphassuk. A Δv a rajz
szerint v sugarú kis körívnek tekinthető, melyhez
tartozó szög α , tehát $\Delta v = v \alpha$. Az α szög ugyan-
akkora, mint az AB ívhez tartozó középponti
szög, tehát abszolút egységek szerint mérve

$\alpha = \frac{v \Delta t}{r}$ azaz $\Delta v = \frac{v^2 \Delta t}{r}$ és így a centripetális
gyorsulás
$$g = \frac{dv}{dt} = \lim_{\Delta t \rightarrow 0} \frac{\Delta v}{\Delta t} = \frac{v^2}{r}$$

a lineáris sebesség négyzetével egyenesen, a
vezérsugárral pedig fordítottan arányos.

Természetesen a gyorsulás ezen értéke ér-
vényes akkor is, ha a keringés nem egyenletes,
hanem változó, nem körpályán lévő, hanem tet-
szöleges görbepályán lefolyó. Ilyenkor az „ r ”
helyébe az illető pontban szereplő görbületi su-
garat kell tenni. Ha tehát a görbületi sugár r ,
úgy a centripetális gyorsulás:

$$g = \frac{v^2}{r}$$

Jegyzet: α = alfa, g = gamma, r = rho.

A MI LAPUNK KÖNYVESSPOLCA

Az ismertett könyveket kiadó-hivatalunk szívesen beszerzi, Portót nem számítunk.

Rovatvezető:
FENYVES PÁL dr.

Ismertetési példányok e rovat vezetőjének címére is küldhetők: Budapest, IV., Egyetem-utca 4

Simon Andor

És jöttek az izmusok forró, anarchikus teoriákkal, alágyújtottak az épen muló individuális intellektu is kor zárt formáinak, hogy végső hőfokokra hevítve szétrobbantsák. A forma szertehullott s a beállott csöndben — melyben csak az izmusok kérdése hallatszott — sokan a rövidlátó látnokok hitelenségével kiáltották: „a lyra meghalt!” De a ködön, füstön és csöndön át már jöttek a hívők tömegesen, süketen és vakon, kik nem hallották a detonációt, kik nem bírták és bírják látni az adódó utakat és az elmerült kor forma-roncsaiból, kitaposott ideológiákból akarnak oltárt emelni a mai kor lyrájának. Hívők, de epigonok.

Az izmosoktól felkavart izzó ködök azonban már lehülöben vannak, a horizontok tisztulnak s iramosan fejlődő kulturánk egyre nagyobb ember-tömegekre mutat.

A lyra pedig, mely ősbib és végtelenebb, mint maga az ember, valami új, tömör, egyszerű formákat tapogat, hogy az egyszerűbb életformájú, de tágasabb kultur-tömegek lelkéhez ömöljön.

* * *

Simon Andor a borsodi szénbányák világából indult, kálvinista, nemes családból, Sajókazáról. A falu gyermeke, bölcsője a föld és a bánya. A végvégtelen mezők csendjével, az erdők csodálatos zsolozsmáival, a mohás köveken harmonikázó patatok üdeségével, szamócák és kecskerágók illatával és színpompájával telődött el forró-lelkes ifjúsága, de még ott voltak: a bánya, a kohók, üveggyárak füstös kéményei és a szén, mely kitűrhetetlen utakat rajzolt rajongó gyermek lelkébe.

Én láttam őt gyermektelen gyerekségében, ismerem még be sem telt rimbeaud-i ifjúságát, mely színekben és harcokban pompás. Költő már egyéni életének legkezdetétől, nyugtalan, forró, útkereső.

Az izmosokból indult, de nem maga körül csapkodó rombolóként, hanem a már rombolt formákon megkezdte formájának ösztönös építését, hogy ebből az elméletekkel tulzsfolt kháoszából — melynek értelme és eredményei mégis tagadhatatlanok — az „Álomföld“-ig tisztuljon.

A rikkancs, statisztika, modell, hómunkás,

nyomortanyák és temetői kripták lakója még bizonytalann forrongásban utkereső individuális formákban nyilatkozta meg teljesedő problémáit „Kinyilatkoztatás” c. kis kötetében. De ahogy mélyült élete, mélyültek meglátásai, terebélyesedtek problémái is örök, egyetemes emberivé s a kötő, kovács, kertész, díjnok, kőműves, gépapoló, garabonciás-útkereső Simon remek nyomorúságokon és csavargásokon át „Álomföld“-höz ért.

* * *

A vers nem gondolatcomplexumok elrecitálása, hanem egyetlen érzésclexum kifejezése. Egy felcsapó láng a vers, egy accord, mely felfakad a költő hangszer-lelkéből, hogy szíven üssön, gyújtson, rezenáns lelkekben tovarezegjen. Formája változik, fejlődik az idővel s a kor lelkéből a kor lelkéhez simul. Ez a racionális, józan, bizsergő kor tuljutott a raffinált, komplikált formákon, — a békés individualista kérdés a múlté, — az új megnyilatkozások tömör, tömegekhez szóló, logikus, egyszerű formákat követelnek. Az új költészet hangja sem lehet így intellektuális-kiválasztottak csemegéje. A rohanó tömegekhez eljutó népdalt követelnek az idők. Simon Andor az „Álomföld” c. kötetében ide érkezett meg.

ESTE

A hold, mint egy vörös lampion vérzik az égen.

Csend.
Csend.

Örülten
kívánom
gyöngyfényű
testedet.

Ez egy dal, lyrával és szenvedéllyel telt, oly rövid, mint maga a sikoly, mely benne ég, — egy cizellált szóval nem több, egy kifejező hanggal nem kevesebb, hogy tökéletes költői compositio legyen.

* * *

Simon Andor a falu küldöttje és újabb kötetiben (Tömegáhitat, Világhullám) ép úgy, mint az „Álomföld”-ben szüntelen érezni valami mélyeséges egybeolvadást az anya-földdel, határtalan legel k,

erdei tisztások pompáját, lucernás, édes levegőjét primitív tájaknak, különös rajongást szép aranyosnyoszolyája: szülőföldje iránt. Képeket a város alig adott neki, de annál több nyomort, harcot, a sorsok infernós mélységeit, — új látásokat. S mikor a körutak kandalabereinek izzó büvköréből, az esti lapok megmaradt példányaival sötét nyomortanyák fekvőhelyére tért: képeiben akkor is a falu gyermeke dalolt.

Képei, melyeknek forrása nagyrészt a természet, csupa képképző virtuozitások, tömör formájukban pompás, izzó hangulat festések.

A „Forrás“ c. anthológiából:

KEDVESEM SZEME ELŐTT TÖRTÉNT

A gulyát szétzavartam a legelőn . . .

Szivem
kinyílt, mint a rózsa,

Alkonyatkor
kedvesem szeme előtt
meztelenül ugrottam be a folyóba.

A szerelem valami csodálatos, soha nem hallott gyermeki tisztaságban szólal meg verseiben, mint sok szerelmes sikoly, sóhajlás néhány röpke szó szárnyára kelve. Ezekben a pár szavas versekben legteljesebb épen lyrája s egyéni értékei legjobban, legmerészebben itt csúcsosodnak.

Simon Andor horizontja persze nem vész el a gulyákkal dekorált legelők végén, a bukó nap vérebe mártott dombokon, kedvesének szemeiben. Költészetének megadott körvonaláiban már bontakozik a nagy, átfogó, emberi problémák sora, mintegy jelezve, hogy költő-lelke már átrepült százezer folyót, a bányák, kohók és hámorok kéményein túl ismeretlen messze-égek s tágasabb igazságok zamatát itta föl.

Magyarsága nem ricsajos, kuruckodó, puffogó jelszavakra tüzelt, de mély és igaz, minden versében magyar gyökerek álma száll, minden sora mintha az ősi, elgyötört rögből serkedt volna. Nyelve ékes, tiszta magyar nyelv, mely merész formájában új esodákkal terhes. Dalai az új idők dalai: népdalok.

Simon Andor az idők szülöttje, sokat ígérő, erős tehetség, a magyar lyrában küldetése van.

New-York

Ladányi Imre

A világ legdolgosabb népe az amerikai, a leglustább a kínai. A columbiai egyetem egyik tanára statisztikát állított össze, amelyből kitűnik, hogy az Egyesült Államok a földkerekségén végzett munka felét végzik el, pedig csak tizenhatodrésze a föld népének. Ha a kínai munkateljesítményt alapul veszi, akkor a különböző nemzetek a következő arányban fejtik ki munkateljesítményüket: Kína 1, India 1.25 Oroszország 2.5, Olaszország 2.75, Japán 3.5, Lengyelország 6, Hollandia 7, Franciaország 8.25, Ausztrália 8.5, Csehszlovákia 9.5, Németország 12, Belgium 16, Anglia 18, Kanada 20, Egyesült államok 30. Magyarország nem szerepel a statisztikában.

FOLYÓIRAT-SZEMLE

Dunántúli Tanítók Lapja. VI. évf. — 10. szám. Cípőjavító-műhely a népiskola szolgálatában. A csornai (Magyarország) róm. kat. elemi fiú- és leányiskoláival kapcsolatosan a szegénysorsú tanulók számára felállított cipőjavító műhelyben 1929. évi november hó derekától f. évi március közepéig terjedő időben 157 fiú- és 108 leánytanuló részére javítottak vagy talpaltak lábbelit. A műhely fenn tartási költségeire Csorna község a folyó tanévben 561 P 40 fillért áldozott. Az akció kezdeményezője a csornai róm. kat. igazgató tanító, aki az üdvös intézménynek állandó irányítója és lelkes vezetője. A tankötelezettség hathatós biztosítására létesült iskolai cipőjavító intézmény dícséretes kulturszociális érzésről tanuskodik.

Zászlónk. XXVIII. évf. — 9. szám. A vezetőcikk „A magyar irodalom mostohagyermeké” címen Katona Józsefről így emlékezik:

„Katona József Tiborc ajkára adta legnehezebb problémánk égető fájdalmát: a magyar paraszt s a magyar úriosztály között tátongó ür szörnyű vadját. Bánk bán és Tiborc a tragédia forró légkörében találkozhatnak. Gyönyörű találkozás ez a magyar parasztnak s a magyar úrnak: összehozta őket sorsuk közössége, fájdalmuk azonos motívuma.

A magyar művelt társadalomnak, a kultúra napsugarában fürdő úri osztálynak Bánk szavait kell élnie, mikor a föld gyermekével beszél: „Jól hallom a panaszkod, de a magam panasza is beszél: A mi fájdalmunkat össze kell hangolnunk az egyszerű nép gyötrő nyomorával

Magyar fiúk, akik a jövőben tapogatóztak, találjátok meg azt a tiborei kérges kezét, amely hasonló aggodalommal tapogatja a magyar jövődőt.

A magyarság gyermekei értsék meg egymást: — de ehhez előbb meg kell egymást ismernetek!

Szörnyű volna, ha a jelen Tiboreai Bánk Tiboreának a panaszát vágnák arcotokba:

„Óh, a magyar se gondol már oly sokat velünk, ha a zsebe tele van. Hisz a természet a szegényt maga arra szánta, hogy szülessen, éljen, meghaljon. — Ugy van, úgy! *Ismerni kell* az élehetlenek sorsát, minekelőtte megtudhassuk szánni is!”

Bánk a maga panaszainak dübörgő zúrvarában meghallja Tibore panaszait is: — Zászlónk leventéi, hangoljátok össze szíveteket a magyar paraszt s a magyar munkás szívével.

A Katona József jubileum ünnepségeiből mi két tanulságot viszünk magunkkal a jövőbe: Petúr bán és Tibore panaszait, de nem mint panaszokat, hanem mint programot. Petúr szíve dörömböz bennük minden idegen érvényesülés ellen s a Tiborcokat meg akarjuk ismerni, hogy testvérként együtt dolgozzunk velük. Jól tudjuk, a történelem tanítja, hogy a nép televénytalaja minden kultúrának, benne teremnek a szellemi megújulás virágai, gyümölcsei, tölgyei. — Katona, akit saját kora elnémitott, most hangos szóval hirdeti, mi a teendőnk! —

— drf.

FAKADO-RUGYÉK

REGŐS-NEMBSZEGHY

Anyám szerelme

Rád gondolok! Meggyötört lelkemen
Hullámszik, hömpölyög a vörös vér.
Kiklopszi kéz rá hosszasan erős,
Delimáni ökölcsapást oszt, mér.

Veszedelmek háborgó Aetnája
Láváját ontotta miattam rád;
Anyám, a köd eloszlott s fényesen
Ragyogsz, mint égen csillagmiriád.

Te vagy éltem labirintusában
A megmentő Ariadne-fonál...
Jóságos ég! Tartsd meg jó anyámat,
Nélküle éltem csak ingó fűszál!

Anyám imája ezer veszélyből,
Tenger mélyéből is felszínre hoz.
Forró szive életet sugároz.
Ha megölel, megdorgál, ostoroz.

Ha Dante pokla tűzkohójában
A bűnös lelkem sisteregve ég;
Anyám egy szavára, mosolyára
Kiment, megvált jóságosan az Ég.

S ha a kinok Kaukázusa hull rám,
Óh jó anyám s nem lehetek véled:
Még zárt koporsómból is kilépek,
Hogy áldjalak! Érted, érted éljek!

(Érsekújvár)

Résó Zoltán
VII. o. rg. tan.

Anyád iránti nagy szereteted kissé fellengős szavakban nyilvánul, de azért erő, őszinteség szól versodből hozzánk s ez megkap, veled érzővé tesz.

Anyámmal

A hold ivelve sétált az égen
S mi ketten
Ültünk a kertben.

Álmodtam, fejem ölébe hajtva.
A karja
Testem takarta.

Kóros, mély álmok altató dala
Átjárta
Lelkemet, fázva.

Szöközte: aki szomorúbb, a hold-e,
Vagy sápadt
Fia, a fíradt?

(Esztergom)

Szabó István

II. éves tanítójelölt

Sikerült hangulatkép. Egyszerű eszközökkel megkapóan rajzolja a beteg fiú anyás vonzalmát és a gondba burkolt anya feltű szeretétét.

Alom

Árnyas ligetbe' sudár ják között.
Bolyongtam s végre kis tisztásra értem,
Ahol szerelmes tündérlányka éppen
Szép vadvirágokból csokrot kötött.

Körötte tarka lepkeraj repült;
Ő rálehelte csókját a csokorra
És jött felém kedvesen mosolyogva...
S a kis tücsök vidáman hegedült.

A csendben hangja csábítóan csengett
S átadta csokrán csókját énnekem,
S halkan megérintett a szerelem.

Eltávozott... de árnya még ott lengett,
Körötte tarka lepkeraj repült
S a kis tücsök vidáman hegedült.

(Cegléd)

Zágoni József

VI. o. gimn. tan.

Igen formás, kerek, hangulatos szonett. Csak folytasd az irogatást, de ne csak szerelmi, hanem más tárgyú verssel is próbálkozz.

Jancsi inas

A híres Szádellői völgy egyik kicsiny falujában született. Vallásos szüleitől korán megtanulta az istenfélelmet és szeretetet. Az elemi elvégzése után az a vágya támadt, hogy jóra való, becsületes iparos lesz. Szülei azért a városba vitték s egy derek eszmadia-mesterre bízták.

Jancsi hamarosan beleszokott új helyzetébe. Megszerette a háromlábú suszterszékét, a kalapácsot, árt, kaptafát és szorgalmával, tisztességtudásával megnyerte a mester úr bizalmát is.

Jancsit az Isten valóban eszmadianak teremtette. Vékony, nyurga legényke. Arcvonásai mosolyra keltik a szemlélőt. Tájszólásos beszédén

pedig azonnal kacajra fakad az ember, annál is inkább, mert hát hiányzik a két felső, lapos metszőfoga.

Első benyomásta olyan figura-alak. A boltunk segédei azért nem is vették őt komolyan. Incelkedtek vele. Janesit ez nem hozta ki a sodrából. Egyet hunyorított szöke szempilláival s mindig megadta az illő választ. Egyszer azt kérdezték tőle, hogy volt-e már katona? „Még csak jüvöre me nek!” — volt a felelete. Egy aranyfogas segédünk meg ugratta, hogy miért nem csináltat olyan aranyfogat, amilyen neki van? — Janesi hallgatott egy ideig s aztán így szólt: „Tecci tuunyi, én akkor rakatok aranyos fogakat, és akkor is csak úgy, ha rágyönnök a sebes gondolatot lefotografányi s amit én most gondolok, ha aztat ki is tanálik.” — Azzal faképnél hagyta a segédeket.

Néhány nap mulva ismét betoppant a boltunkba. Otthon jól megértették vele, hogy két üveg literes „Cigelka” ásványvizet s egy üveg „Carbolin”-t hozzon.

— „Jaó napot aggyék az Isten! Kérek két literes Cikkelka keserővizet.”

A kiszolgáló segéd elmosolyodott rajta, de azért becsomagolt neki két egyliteres üveg jódos Cigelka ásványvizet.

— „Ezenkívül kérek még egy üveg Cár bar-int.”

Nehezen, de mégis kivették belőle, hogy mit akar. Nincs, volt a válasz. De a drogériában kaphat.

— „De — hát — izé, akkor a patyikában is van!” — Ezzel kifordul az üzletből, de öt perc mulva gyors iramban tér vissza. A verejték csak úgy csurog róla.

— „Hogy is hijik, aminek már az előbb gyüttem?” — Kissé elpirult, de azért tovább iszkolt.

Nemsokára ezután ismét betért a Janesi a boltunkba. Hónalja alatt egy literes üveget szorongatott. Az alkalmazottaknak roppant sok dolguk volt, elseje is volt, hetivásár is és a sok falusi pórnép csak úgy ellepte az üzletet.

Aranyfogas segédünk felkérdezésére Janesi kibökte:

— „Gyorsan kérek egy liter váci jó magyar bort, mert a mester uram messzomnyazott. De csak a csapról.” — A segéd utasította a tanulót, hogy adjon Janesinek a pincéből egy liter tiz koronás váci bort. Mikor Janesi visszakapta a teli üveget, egy „aggyék Isten”-nel elszaladt a borral. Mindhárman elfeledkeztek a fizetésről.

Janesi útközben megáll. Kezével előkotoráz a zsebéből egy gyürt papiros tiz koronást. „Aunyje, nem fizettem!” s ezzel visszasiet a boltból.

— „Hát a pénzt nem kéri tőlem senki? Itt ni, a nadrágzsebembe rekedt.”

— Nem baj, — szólt a segéd — úgyis beírtuk (pedig nem igaz).

— „De már azt törüljék ki!” s azzal egy „alászolgája”-val fütüürészve igyekezett hazafelé a borral.

A segéd nagyot nézett utána, majd a társaihoz fordulva így szólt:

— „Mit szólnak ehhez? Ez sem történik meg minden nap. Még csak nem is cserkész és mégis tudja, hogy nemcsak a cserkész, de a csizmadia inas is egyeneslelkű.”

(Rozsnyó)

Kosztür József

kereskedő-tanonc, iparoscserkész

Szülő falum

Egy kis völgy aljában húzza meg magát az én szülőfalum, szerény, rövid házsorával. Szűk utcán keresztül bámulnak egymásra tisztá, kis, alacsony, fehérfalú házak. Csöpp házak. Mint megannyi kereszt az áldással teli búzamezőn.

Itt ott piros gerezdű szőlő fut fel a vételekre s a homlokzatot hévvel átkarolja. Lám, mily hűtlen a szőlő, pedig tudja, hogy szülő és tápláló anyja a föld, az a föld, amely minden télen betakarja s úgy védi lagytól, hidegtől.

Néhol kis pad van a ház előtt és szinte látom, amint rajta őszhajú öregek ülnek. Köztük a nekem annyira kedves, az édes anyám is. Kezében imádságos könyv. Lapozgat. Majd imádkozik. Szinte hallom: „Istenem, hozd vissza őt nekem!” Az életékével felszántott arcán végigfut egy könny s leperreg az imakönyvre, mint hulló drága gyöngy értem, hűtelenért.

Óh balsors, meddig tartasz még tőle távol. Engedd, hogy hozzá futhassak s ölelő karomba zárhassam.

(Rimaszombat)

Menyhárt László

III. os t. rg. tan.

Kitűnő a szőlő és a fiú közti párhuzam. Leírásod szemléltető s érzéssel teli, mintha költemény lenne. Csak előre!

Aratók

Mint valami óriás kigyó

úgy vovaglik hosszában

az úton

a dall zengő poros ember-szalag

s az izzadságtól

nedvessé vált ingükbe

porréteg rakódik le.

Az egy halál sereg,

hisz' némelyik vállán fényes kasza billeg.

De ni! — Angyalok is vannak ott,

kik mezei virágot szedtek bokrétaiba,

hogy ajándékuil kaszájára kössék

a legszebb dalú halál-legénynek . . .

Valami ellenállhatatlan erő

sugárzik ki belőlük,

mely lenyugvásra készletli a napot,

hazafelé irányítja a vízmadarakat

s daluk hallatára kezdik

fejni a tehenet

a néhánynapos menyecskék.

Ők jelzik, hogy este van . . .

(Budapest)

Gunda Béla

IV. oszt. felső keresk. isk. tan.

Levélváltás az ifjúságról, az önképzőköréről és az életről

Molnár Gyula, a losonci reformreál gimnázium hit-tanára, érdekes problémákat felvető levelet küldött be A Mi Lapunk szerkesztőjének az ifjúságról, az önképzőköréről és az életről. A levelet a benne felemlített Balogh Edgár kezéhez juttattuk, aki, mint a Sarló vezetője, a diákság közérdekű kérdéseire számot tartó levélben válaszol.

Ifjúság—önképzőkör—élet

(Levél a szerkesztőhöz)

Igen tisztelt Lajos Bátyám!

Tudom, hogy A Mi Lapunk júniusi számába is garmada cikk vár elhelyezésre, azért rövidre fogom mondanivalómat. Egy folyóirat, pláne diákújság közkedveltségét a változatosság biztosítja, tartalomban, eszmében, sokoldalúságban s főleg az egyirányúságtól való mentességben. A szelsőséges kilengés jobbra vagy balra, nem mozditja elő az egyetemes célt; a világháborúban lel-kileg tönkrement, korhadt emberiség egyetlen meg-maradt kincsének, a fejlődő ifjúságnak eszményi kialakulását. A kimélyített ellentétek taszító ereje lehetetlenít hármily egységesnek tervezett összefogást a jobb, tökéletesebb jövő kiépítése érdekében. Az elmúlt nemzedékek hibáinak analomig való hánytorgatása s viszont ennek ellenkezőjeként az osztályszélsőséges szocializmusban megnyilatkozó túlcspangás általános, üdvös hatást nem válthat ki. *A munkaegység föltétele: a tömeglélek harmóniája a világtársadalomban.*

Ezekután elárulhatom, mi készített cikkem megírására. A Mi Lapunk áprilisi számában az Önképzőköri Munka rovatának különös szellemű beszámolója és Balogh Edgár toborzó levele. Ért-hető, hogy az újítás és maradás apostolai az aranyközépszer fogalmát nem ismerik, egymással hadi lábón állanak s a kölcsönösen elismert nemes szándék náluk fel nem fedezhető, sőt az ellentét a megsemmisítési vágyig is fokozódik néha. De közöttük megzavarodottan vergődik a kísérletre kár-hoztatott nyúl, a közönség s elsősorban az ifjúság. Melyik oldalra kerüljön?

A mult emlékei tényleg nem egy szempontból sivár romok szerte a világon s nem csupán szű-kebb körzetünkben. Más idők, más emberek, más viszonyok, más karkép sokfajta vonatkozásban. De mai szemüveggel merhetünk e kegyetlen erkölcs-bíróként itélkezni fölöttük s a sötét színezést ál-talánosítani?

Minden napnak vannak foltjai s ha már az emberiség életét gyökeres reformálással más mer-debe óhajtjuk terelni a tisztult, lehiggadt, szere-tettel áthatott szocializmus eszközeivel, nem szabad eszbörből-vederbe esnünk! Mikor a korhadtt dzscentri-

uralomnak nemzeti katasztrófát részben siettető hi-báit fessegetjük, Marx vörös elveinek akkori osz-tálygyűlöletet fakasztó s végeredményben még mér-gesebb munkásrontó befolyását se szabad elhall-gatnunk. S ha belátjuk, hogy a csoportokra való tagozódás helyett a társadalom összes rétegeinek testvéri kézfosása s vállvetett munkája biztosíthatja csupán az államok jólétét s a világbéke megszü-lésését, minek az újabb pepecselő részletmunka! Dühös handabandázással ne piszkáljuk már unalo-mig a mult idők dicstelen maradványait, hanem józan mérlegeléssel mentsük át jelen életünkbe el-vitathatatlan értékeit is, amik örök érvényűek s a keretet töltsük meg a hiányzó tartalommal.

Mi, lebecsült „keletiek“ nem zengjük csak egy társadalmi réteg, a parasztosztály elsőségét, rajongásig menő kihangsúlyozottsággal de a köz-művelődést, gazdasági fellendülést építeni vágyó ke-rette mindenkét egyenlő joggal beilleszteni akarunk! A nyomorgó iparosok, tengődő kereskedők, ideg-zetileg fárasztóan elfoglalt szellemi középosztály, sőt a dolgozó s tehetőségéhez mérten nagy áldo-zatokra kész vagyonos tízezrek is megérdemlik, hogy az ifjúság tisztelettel tekintsen rájuk!

Egyéni nevelési felfogás dolga, hogy teljesen helyes-e a serdülő ifjúság gondolatkörébe beállítani a háború borzalmas fogalmát, habár elrettenő szán-dékkal is, vagy pedig a falu kultuszát szüntelenül domináló tényezőként az önképzőkörben vitatni. A vélemények minden esetre megoszlanak. Mi azon-ban határozottan visszautasítunk olyasféle leckéz-tetést, hogy tespedésben lennénk. S nincs is szándé-kunkban másokat majmolni: Nálunk nincs „merv hivatalos pedagógia“! Büszke örömmel figyelem a losonci önképzőkör működését úgy a vezető kartárs, mint a korlátlan szabadsággal szereplő diákok szempontjából s higgadt tárgyilagossággal közön-ségünk nevében is dicsérettel adózhatom sikerek-ben gazdag tevékenységének.

Ama kevesek között, — Lajos Bátyám. — kik népszerű diákújságod nemes e béri érzületre nevelő szándékát teljesen ismerik és méltányolják, vagyok én is. Hiszen éveken át közös intézetben működtünk. A Mi Lapunk hivatása az ifjúságot az idealizmus és realizmus összekapcsolásával az élei viháraiban boldogulni bíró emberremekékké for-málni! A nemzeti, vallási, társadalmi, politikai ellentétek emelnek gyűlöletes válaszfalat a világ népei között. A Mi Lapunk hirdesse a békés együtt-érzést s ne temérdek elmélettel, bölcselkedő esz-mehalmazzal, de sok gyakorlati izű cikkel, még fokozottabban, mint eddig, szolgálja tovább főként a középiskolai ifjúság szellemi, testi, lelki és er-kölcsi érdekeit. Mikor fajmegbecsülésre s hithűségro

tanít, ragyognia kell minden számában a krisztusi eszmékből fakadó s az egész emberiséget felölelő szolidaritás fényesóvájának! Így lesz A Mi Lapunk széles rétegekben magasztos hivatást betöltő művelődési tényező.

Végül a „konservativizmus“ jelzőhöz még annyit fűzök, hogy diákjaink az irodalom, költészet, zene, természetani tudományok s a szociális élet köréből a legváltozatosabban töltik ki az önképzőkori gyűlések műsorát, tehát sokoldalúan készülnek életpályájukra a robotoló tanuláson kívül. Ez ugyan nem „modern megnyilvánulás“, de öntudatosan komoly, magas színvonalú önképzés.

Isten áldását kéri szerkesztői munkáidhoz baráti szívvelyes üdvözléssel.

Molnár Gyula
losonci ref. reálgimn. hittanár

A kérdések feleletet kapnak

Kedves Lajos Bátyám,

Molnár Gyula losonci hittanár érdekes levelére a legnagyobb készséggel válaszolok, annál is inkább, mert a levélből nemcsak határtalan érdeklődést olvastam ki az új nemzedék törekvései és megnyilvánulásai iránt, hanem a kölesönös megértés lehetőségét is érzem. Molnár Gyula az egymás megsemmisítésére törekvő ellentétek helyett a tömeglélek harmóniáját akarja a világtársadalomban. Éppen ez az, amire mi is törekszünk, fiatal magyarok. Még a megoldási formában is megegyezünk Molnár Gyulával. Ez a közös elgondolás a tisztult, lehiggadt, szeretettel áthatott szocializmus. Molnár Gyula egyetért velünk abban is, hogy a magyarság nemzeti katasztrófájának siettetésében a régi, kényelmes dzsentri-szellemnek jelentékeny része volt. Ugyanez azonban felhívja figyelmünket arra, hogy Marx szerinte osztálygyűlöletet fakasztó vörös elveinek végsőeredményben munkás rontó befolyásáról se feledkezzünk meg. Engedtessék meg nekünk, hogy ehhez már hozzászóljunk!

Marx Károly nem osztályigazgató politikai demagóg volt, hanem világhírű közgazdász és társadalomtudós. Munkáiban az emberiség fejlődésének tragikus eltorzulását tárta fel. Az emberi társadalom harmónikus kifejlődését az a gazdasági abszurdum akadályozza meg, hogy a termelés nem a fogyasztó emberiség szükségletei szerint alakul, hanem csupán a vásári haszon érdekében jön létre. Mivel a dolgozó tömegek hatalmas rétegeinek és az elmaradtabb fejlődésű nemzeteknek és gyarmati népeknek vagyonuk nincs s így a termelés számára csekély vásári hasznot hajtanak, egyszerűen nem vagy alig részesülnek a termelés eredményeiben. A világtársadalom így két részre szakad: nincstelen proletároka és a termelés haszonélvezőire. A kettő között foglalnak helyet mindazok az átmeneti rétegek, amelyek vásárlóképesek s így a termelés haszonélvezőit fenntartják. De az ezekből is állandóan elvont haszon egyre szélesebb és újabb rétegeket proletarizál, míg végre is csödbe kerül a

termelés, mert az egyoldalra gyülemlett tőke nem talál már felvevő piacot a termelés számára. Nos, ez ellen csak az a társadalmi átalakulás segít, mely a termelést az emberiség szükségletei szerint rendezi be. A kapitalizmus haszonélvezőkre, függő viszonyban levőkre és nincstelenekre, továbbá uralkodó nemzetekre és gyarmati népekre, tehát gazdagokra és szegényekre osztja a világot. A szocializmus, mint a Marx tanaiból következtetett modern társadalomszemlélet, osztálytalan nemzetek harmónikus világtársadalmát akarja, tehát a gazdaságilag megalapozott, minden ember számára igazságos békét.

Azt hiszem, Molnár Gyula a szocializmus tudományos programjával a tömegszenvedélyek és az ezekre építő utcai demagógia felelőtlenségét tévesztette össze. Tény, hogy osztálygyűlölet még nem megoldás, de nem szabad elfelejteni, hogy a proletárok dühe addig megokolt, amíg az intelligencia mereven elzárkózik és a haszonélvezők pártját fogja, ahelyett, hogy a tömegek szenvedélyét építő szociális és kulturális programmal alakítaná át egy igazságosabb társadalmi rend érdekében. Az igaz, hogy a szocialista osztályigazgatók sok derek embert tántorít el a szocializmustól, sokszor éppen azokat, akik az osztálytalan, igazságos társadalom jóakaratói álmodói. De az osztálydüh el fog múlni, ha az értelmiség is a szocializmus alapjaira áll és a tömegérdekeknek fogja pártját. Osztálydüh nem egyéb, mint lázongás. Ez még primitív szocializmus. A kifejlődött szocializmus már osztályerő: a dolgozó tömegek értelmesen szervezett gazdasági és kultúrpolitikája.

Mi, fiatal magyarok nem a népszenvedélyek féktelen tombolását kívánjuk, hanem azt a társadalmi fegyelmet készítjük elő, amelyben osztálykérdés, kizsákmányolás, másokból való haszonélvezés nincs. Kalmárvilág helyett munkaegységet, az emberi közösség harmóniáját. Kérdem: mennyiben közeledt az előttünk járt tanult nemzedék a nincstelenek, a fogyasztó tömegek érdekeihez? Nem megokolt-e a patriarchális nemtörődömség elmúlt korszakában a szocializmus közönséges formája, a gyűlölködés? *Mi hisszük azt, hogy a szocializmus tisztult, lehiggadt, szeretettel áthatott lesz, mihelyt nemcsak az elnyomottak keserősége hajtja, hanem az értelmiség politikai, közgazdasági és kulturális megfontoltasága is beláthatóan. Ha mi, fiatal magyar diákok, a jövő magyar intelligenciája, szocialisták leszünk, akkor a jövőben automatikusan megszűnik mindaz a régi hibája a szocialista mozgalmaknak, amelyekre Molnár Gyula gondol. Éppen rajtunk keresztül a szocializmus kinő a pártkeretekből is és áthatja a Nyugateurópa industrializált államai részéről gyarmatosításnak kitett magyarság dolgozó egyetemét. A szocializmusoshoz mindenki csatlakozhatik, ez műveltség és belátás dolga is, nemcsak közvetlen személyi érdekeltisége.*

Hozzá kell tennem azonban: a szocializmusnak nem az a végecélja, hogy az államok jólétét biztosítsa, amint azt Molnár Gyula kívánja, hanem

a végcélja az egyetemes emberi szolidaritás. Molnár Gyula ezt is kívánja, s nem gondol arra, hogy a merev államkeretek, amelyek a nemzeteket elválasztják egymástól, átmenetileg lehetnek megokoltak, de az egyetemes emberi szolidaritás végső eredményben csakis az osztálytalan nemzetek konföderációjában, nem pedig az egyes államok szűk keretei között valósulhat meg.

A szocializmus társadalomszemléletét az az intelligens ifjúság fogja megközelíteni, amely az emberszeretet erkölcsi parancsának megfelelően tanulmányozni fogja a szociális kérdést. Ezért van szükség az önképzőkörök reformjára is. Abban igaza van Molnár Gyulának, hogy ne zengjük csak egy társadalmi réteg, a parasztság elsőségét, hanem a szocializmus közművelődést, gazdasági fellendülést építeni vágyó keretébe mindenkit egyenlő joggal akarjunk beilleszteni. Nem is kell félni egyoldalú parasztorientációtól. De ne feledjük el, hogy a parasztságot még a városi szocialisták is elhanyagolják, és a magyarság leghatalmasabb, mégis legkevésbé is ismert rétege éppen a parasztsztyá. Nem csoda, hogy főként Érsekújvárott, ebben a túlnyomóan parasztvárosban a diákonképzőkörben

a parasztkérdés nyomult előtérbe. Azóta különben munkás- és kisiparos-kérdésekkel is foglalkoznak. Ha a losonci önképzőkör az emberi szolidaritás szémszögéből más dolgozó rétegek problémájával is foglalkozni fog, a legszebb hivatást végzi el, amit csak kívánhatunk tőle. Eddig azonban ilyenről nincs tudomásunk.

Lehet, hogy a losonci önképzőkör színvonalas előadásokat, szavalatokat, zenei számokat tud felmutatni de ez nem elég. Tervszerűen be kell kapcsolódnai, a kisebbségi magyar tömegek szociális és kulturális fejlődéstörténetébe. Az érsekújváriak után a pozsonyiak, legújabbán az ipolyságiak és a kassaiak is egyre tervszerűbben foglalkoznak társadalomtudományi kérdésekkel és szociális helyzetkutatással. A tervszerűséget és a másutt bevált módszert (szakosztályokra való felosztódás, ankétok, tényeket felsoroló szociális előadássorozatok) a majmolás vádjá nélkül átvehetnék a losonciak is.

Összegezéssel: szeretettel köszöntöm Molnár Gyula levelét, mert őszintén szólt, problémákat vetett fel s módot adott az őszinte válaszra.

Jó munkát!

Balogh Edgár

HIREK

A rimaszombati áll. realgimn. hatodik és hetedik osztálya május 5 és 6-án Frenyó Lajos tanár vezetésével kirándult Vashegyre és a Tersztye-csúcsra. Reggel hat órakor indultak vonaton Nyústyára. Itt vállukra kapták a hátizsákokat s a tavaszi lombbal koszorúzott hegyeken át jórészt a sodrony kötélpálya mellett haladva Gömörhegyvégre, egy a világtól eldugott falucskába érkeztek. Az emberek itt kezdetleges faekkel szántanak és szalmatetes házakban laknak. A pihenő alatt megreggeliztek. Azután Rónapatak és Ratkószuhán át a jellegzetes fatornyú Ratkó vásári zsvajában gyönyörködtek. Egy elfáradt leánytársnőjüket egy ismerős batyibeli ember autóján innen hazaküldték.

A ratkói pompás ebéd kedélyes hangulatát Kemény Zoli gramofon-műsorával csak fokozta. Délután két óra tájban áthaladtak a szirki vashányatelepen s mikor a közeli vashegyi kolóniához érkeztek, éppen munkás felváltás volt, a reggel 6 órától délután 2 óráig dolgozó bányászcsapatot felváltotta a délutáni csapat, mely este 10 óráig verejtékezik a föld gyomrában. Szánalmas külsejű, sápadt arcú emberek. A vaskőportól rózsda-vörösre festett ruharongyaikról leri a nyomorúság.

A munkásokat lassan elnyelte a bánya bájárata. A bányász iskolában Fizély bányafőtanácsos ismertette a vashegyi vaskőbányászat történetét és a vaskőbányászatot. Aztán gépkocsin elvittek a Felső-Szirki tó megtekintésére. Minden harmadik fiú a balkezébe egy karbidlámpát kapott, 1400 métert tettünk meg vízszintesen a föld alatt, miközben megismerkedtünk a taró, akna, sikló, légsűrítógép eddig homályos fogalmával s a fejtési munkálatokkal.

Két órai bányajárás után a szirki pörkölttelepet szemléltük meg. A szép és tiszta, inkább városhoz hasonló

kolónia tisztviselői telepén a főtanácsos úr kitünő vacsorával vendéglátott meg, aztán a vasmű r. t. zenekarának helységében elterített zsupszalmán jóízű álmra hajtottuk fejünket.

Másnap alig tudtunk megválni a barátságos és vendégszerető vashegyi kolóniától, hogy délre a Tersztye-csúcsáról nézhessünk szét. Vadregényes völgyek tárták felénk a tavasz szinompáját. Előttünk fel-feltűnt a Királyhegy májusi fehér süvege teljes fenségében. Hat órai farasztó gyaloglás után a Tersztye 1117 méter magas ormán voltunk sőt a bátrabbak még a kilátó tetejére is felmerészkedtek s úgy gyönyörködtek a remek kilátásban.

Közben a gyomrunkban forradalom ütött ki; de a közeli forrás kitünő vize és a hátizsákokban rejtőző sok jóféle haza: csakhamar leszerelte azt. A pihenő alatt élvezettel olvastunk az „A Mi Lapunk“ at és a „Sport hírlap“-ot. Egyesek gramofon-zene mellett szórakoztak; mások Frenyó tanár elmés mondásain mulattak és emésztették Weinberger Laci, a hetedik osztály érdemes tagjának jó és rossz vicceit.

A Tersztye nyugati oldalán ereszkedtünk le s felhétkor Rimafürészen felültünk a gőzparipára, hogy napbarnítottan, sok élménnyel gazdagabban térjünk haza Batyiba. Sohsem fogjuk elfelejteni a sikerült kirándulás ezerféle benyomásait és Fizély főbányatanácsos úr magyaros vendéglátását.

(Rimaszombat)

Kolmonth József VI. o. rgimu. tan.

Kazinecy Könyv- és Lapkiadó Szövetkezet létesül Kassán abból a célból, hogy a bel- és kölföldi magyar írók, műveinek, más nyelven írt irodalmi termékek fordításainak és irodalmi folyóiratoknak a kiadásával és ezek terjesztésével foglalkozzék. Ebben az új szövetkezetbe beleolvastják a Kazinecy Kiadóvállalat és a Könyvbarátok Társaságát is. Egy

részjegy ára 200 korona, mely összeg két havi részletben is befizethető a Leszámitoló és Közgazdasági Bank kassai fiókjánál. Végső határidő 1930 december 31. Aki csak teheti, siessen belépni az új szövetségbe tagul, mert nemes célt, a csehszlovákiai magyarság elsőrendű kulturális munkáját szolgálja. Részletes felvilágosítással szolgál Darkó István Kassa, Éder u. 9.

Cserkészkongresszus Bukarestben. A román cserkészparancsnokok országos nagygyűlést tartottak április 23—25-ik napjain. Ezt az összejövetelt a cserkészcsapatok táborozásával kapcsolták egybe. Az értekezleten Miklós herceg is beszédet mondott s intette az összes cserkészeket, hogy vessék jól lelkükbe és szívükbe a cserkész törvényeket s azokat tartsák is meg, nem azért, mert törvények, hanem mert azok oly fontos eszmevet tartalmaznak, melyeknek minden becsületes embert vezetniök kell. A közöket miniszter megígérte, hogy a cserkészlet minden tőle telhető eszközzel támogatni fogja, mert a tanuló ifjúságot fegyelemhez, munkához és az elméleti ismereteknek gyakorlati hasznára szoktatja, jellemre és önállóságra neveli. Itt tárgyalták le a kisebbségi cserkészlet megszervezését is.

A béke ünnepe. Walles gyermekei május 18-án békeszózatot intéztek az egész világ gyermekeihez. A walesi gyermekek 1922-ben vezették be azt a szokást, hogy minden május 18-án, az 1899. évi hágai békekongresszus megnyitásának évfordulóján, a rádió útján békeüzenetet küldenek a többi ország gyermekeinek. Május 18-a a walesi iskolákban a béke ünnepe. A tanítók ezen a napon arra tanítják a gyermekeket, hogy legyenek a béke és a nemzeti megértés szószólói, ha majd kikerülnek az iskolából. Az 1922. évi első békeszózatra senki sem vállalkozott, 1923-tól kezdve azonban a szózat több országban visszhangra talált s a rádióüzenetre azóta igen sok államból érkezik válasz. A mostani békeszózatban a walesi gyermekek azt üzenték a világ összes gyermekeinek, hogy szövetkezzenek és teremtsék meg az új, nemesebb világot

SZERKESZTŐI ÜZENETEK

Krendl Gusztáv Pozsony. A Sasok regősnaplója Peéry Rezső és Nemesszeghy Jenő magántulajdonát képezte, mely az 1926-ik évi vándorlási verseny feltételei értelmében a Szent György Kör tulajdonába ment át. Ma a Szent György Kör jogutódja, a Sarló, örzi, ettől a szervezettől kapta meg A Mi Lapunk. — **Tóth Sándor Páris.** Igen köszönöm. Bár-mikor szívesen látlak. — **Dr. Molnár Frigyes Budapest.** Kivánsága szerint intézkedtünk. Sok üdvözléssel. — **Schmögner László Olmütz,** Sok szerencsét! — **Kolmonth József Batyi.** Köszönöm a remekül sikerült kirándulás szép megírását. Ezt máskor is megteheted. Társaidat köszöntöm! — **Diósi Kornél Ipolyság.** A Madách-cserkészek Garamszent-benedek közelében fognak táborozni július 4—19 közt. Szívesen látunk. — **Többeknek.** A sok beküldött kéziratra, versre a válasz csak a következő számban jöhet. — **Olv. sóinknak** kellemes nyári pihenést kívánunk s arra kérjük őket, hogy kirándulásaikról, utazásaikról értesítsen k minket. A cserkészek küldjenek be táborigényképfelvételeket s kiki gyűjtsön a nyár folyamán új előfizetőket, hogy a tervbevett jubiláris díszszámunk minél szebb lehessen. Jó munkát!

Nyári vándorlások

A Sarló 1930 augusztus havában nyári vándorlásokat rendez Csallóközben, Mátyusföldön, a Garam völgyében, az Ipoly mellékén, Gömörben, Bodrogközben és a Tiszaháton. A vándorcsoportok pontosan kiszabott program szerint néprajzi és társadalomtudományi megfigyeléseket tesznek. Kitöltött kérdőíveiket, rajzaikat, felvételeiket és jelentéseiket a Sarló szociográfiai bizottsága 1930 őszén könyvvé dolgozza fel és több nyelven kiadja. A vándorlásokra minden magyar diák jelentkezhetik. Költség csupán a vasuti kiadás. Pontos személy-leírással jelentkezések a következő címre küldendők: Nagyidai Ernő titkár, Bratislava, Lőrinc-kapu ucca 24. II. em. 2. lépcső. „Sarló.”

Pozsony, 1930 május 20.

A Sarló vezetősége.

SPORT

A pozsonyi magyar reál gimnázium atlétacsapata 1930 május hó 4-én a Mičura-serlegért tartott nyugatszlovenszói középiskolai atlétikai versenyen csak negyedik helyre került. A lemaradás oka abban keresendő, hogy iskolai sporttelep hiányában rendszeres tréning nélkül állt ki versenyezni az egyébként jeles sportolókat felmutató magyar csapat. A felvételt Geörch Dénes küldötte be.

Cserkészek!

a legjobb gyártmányú
kerékpárokat,
alkatrészeket, valamint football-labdákat a

B. GOLDBERGER

mechanikai cégnél vásároljatok

Lucsenec, Masaryk-utca 34 szám

Zseb-villanylámpák nagy választékban!!

Friss elem
mindig kapható